

RISØR KOMMUNE

HANDLINGSPROGRAM OG ØKONOMIPLAN

2016-2019

VEDTATT AV RISØR BYSTYRE 24.09.2015, POLITISK SAK 117/15, ARKIVSAK 2015/1052

Vi skal vokse

- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet

1)	Vedtak	3
Del I: Innledning 4		
2)	Rådmannens innledning	4
3)	Sammendrag av Rådmannens forslag	5
3.1	Tiltak/utredninger/pådriverfunksjon	5
3.2	Forslag til drifts- og investeringsrammer for perioden.....	5
Del II: Bakgrunn for handlingsprogram og økonomiplan 6		
4)	Styringssystem	6
4.1	Kommuneplanlegging i lovverket	6
4.2	Kommuneplan	7
4.3	Handlingsprogram og økonomiplan	7
4.4	Budsjett og virksomhetsplaner	7
4.5	Regionale og statlige planer	7
5)	Økonomisk utvikling i kommunen	8
5.1	Forslag i kommuneproposisjonen	8
5.2	Endringer i perioden.....	8
5.3	Lønns- og prisvekst	8
5.4	Renter og avdrag	9
5.5	Skatt og rammetilskudd.....	9
5.6	Økonomiske konsekvenser av befolkningsendringer	9
Del III: Handlingsprogram 10		
6)	Tiltak/utredninger/pådriverfunksjon innen satsingsområdene	11
6.1	Kunnskap: Vi skal ha skolerresultater over landsgjennomsnittet	11
6.2	Kunnskap: Vi skal utvikle talenter innen kunst, kultur og idrett.....	13
6.3	Regional utvikling: Vi skal styrke det interkommunale samarbeidet.....	14
6.4	Regional utvikling: Vi skal delta aktivt i utvikling av regionen	15
6.5	Attraktivitet: Vi skal være en kommune der flere flytter inn enn ut	17
6.6	Attraktivitet: Vi skal ha mer besøk.....	27
6.7	Organisasjons- og tjenesteutvikling	29
Del IV: Økonomiplan..... 31		
7)	Investeringsplan for perioden	31
7.1	Forslag til investeringsplan for perioden.....	31
7.2	Vurdering av kommunens investeringsaktivitet i perioden.....	33
8)	Driftsrammer for perioden.....	36
8.1	Økonomiske konsekvenser av tiltak i handlingsprogrammet.....	36
8.2	Fellesområdene.....	37
8.3	Fordeling av rammer	44
8.4	Overordnet rammeutvikling i perioden	46
9)	Oppsummering og konklusjon	49
Del V: Vedlegg		
	Vedlegg 1: Tiltak i handlingsprogram for 2015-2018	50
	Vedlegg 2: Utskiftingsplan biler og utstyr.....	53
	Vedlegg 3: Plan for utskifting ihht. hovedplan for vann og avløp	54
	Vedlegg 4: Oppgradering av kommunale veier	55
	Vedlegg 5: Vedlikehold av kommunale bygg	56
	Vedlegg 6: Forvaltningsplan for friluftslivsområdene i skjærgården i Aust-Agder	59
	Vedlegg 7: Handlingsplan for utbedring av kommunale kaier.....	60

1) Vedtak

Behandlet i bystyret 24.09.2015 (sak 117/2015) med følgende vedtak:

Bystyret vedtar handlingsprogram og økonomiplan 2016 – 2019 slik det er fremlagt av rådmannen, med følgende tilleggsforslag vedtatt av formannskapet:

A *Mulighetsstudiet for samordning av helsetjenester.*

En videre prosess knyttet til samordning av ulike helsetjenester er viktig å iverksette umiddelbart. Dette må inn i handlingsprogrammet for 2016-19. Rådmannens utredningsarbeid prioriteres høyt.

Bystyret kommer tilbake til spørsmål om lokaliseringen på et seinere tidspunkt.

Begrunnelse:

Dette bygger på et enstemmig vedtak i helse- og sosialkomiteen 13. august. Komiteen anmoder bystyret om å ta opp igjen saken. Komiteen er opptatt av det helsefaglige aspektet sett i lys av utfordringer som skisseres i St. meld. 26 (2014-2015) - Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet.

B *Nedgravde avfallsløsninger i Risør sentrum.*

Det settes i gang en helhetlig utredning av nedgravde avfallsløsninger i Risør sentrum og tiltaket innpasser deretter i handlingsprogrammet som investering. Investeringen flyttes fra 2017 til 2016.

Begrunnelse:

Nedgravde avfallsløsninger er miljøvennlig, estetisk riktig og reduserer brannfare. avfallsselskaper RTA dekker ca. 75 prosent av kostnadene. Det anbefales en helhetlig planlegging for løsningene med bred innbyggermedvirkning.

C *Sagjordet (U). For å bedre kapasiteten på friområdet på Sagjordet ønsker kommunen å erverve eiendommen mellom badeplassen og ballbingen, og vil derfor sondere og om mulig starte forhandlinger med grunneier med målsetting om kjøp av eiendommen.*

D *Det settes av 50 000 kr til oppgradering av Limpon. Prosjektet utarbeides av Risør kommune i samråd med lokale krefter og brukere av øya. Inndekning disposisjonsfond.*

E *Stedbunden vaktmester. Bystyret ber administrasjonen utrede konsekvensene stillingsmessig og økonomisk ved en overgang til stedbundne vaktmestre og fremlegge dette for politisk behandling innen første kvartal 2016.*

Tiltakene er innarbeidet i kapittel 6 Handlingsprogram.

DEL I: INNLEDNING

2) Rådmannens innledning

Handlingsprogrammet for perioden 2016 til 2019 inneholder mange vesentlige satsinger som direkte og indirekte har stor betydning for innbyggere i alle aldre i hele Risør kommune. Prioriteringene som er foretatt er vanskelige og det er gode tiltak som det ikke er funnet rom for i handlingsprogramperioden. Tiltakene er prioritert blant annet ut ifra følgende kriterier:

- 1) Tiltaket er en oppfølging av et gjeldende politisk vedtak
- 2) Tiltaket har en forebyggende effekt
- 3) Tiltaket har en positiv økonomisk effekt.

Det har ellers vært et overordnet mål å redusere antall tiltak med økonomisk konsekvens. Dette er i hovedsak begrunnet ut ifra tilgjengelige driftsmidler og hensynet til Risør kommunes vedtatte handlingsregel for investeringer og låneopptak. Samtidig er det lagt til flere nye tiltak som i større grad enn i forrige handlingsprogram gjenspeiler justeringer av drift i tråd med satsingsområdene Kunnskap, Regional utvikling og Attraktivitet og tilhørende delmål i kommuneplanen. Hensynet til organisasjonens muligheter for å få tiltakene iverksatt og gjennomført på en god måte har hatt betydning for vurdering av tiltak.

Handlingsprogrammet er vesentlig nedkortet i volum (antall sider) i forhold til det som gjelder for inneværende periode (2015 – 2018). Dette skyldes i stor grad at tiltakene er samlet og beskrevet i en oppsummert og komprimert tabell.

Store saker i den kommende planperioden er blant annet utbyggingen av Flisvika og Holmen samt arbeidet med å utrede, planlegge og evt. gjennomføre en samlokalisering av helsetjenestene i kommunen (i tråd med Stortingsmelding 26 (2014 - 2015) “ Framtidens primærhelsetjeneste, nærhet og helhet”. Til det siste punktet vil rådmannen bemerke at denne satsingen ikke er synliggjort i økonomiplanen men at det i investeringsbudsjettet er skapt et handlingsrom som, med gitte forutsetninger, muliggjør en slik investering i planperioden. Grunnen til at samlokalisert helsesenter ikke er tatt med i denne omgang, er bystyrets vedtak i møte 18.06.15 om å stoppe videre arbeid med planlegging av helsesenter på Tjenna.

Innen sommeren 2016 har regjeringen lagt opp til at det fattes vedtak i alle landets kommuner knyttet til spørsmålet om ny kommunestruktur. I skrivende stund er det svært vanskelig å forutse hva som blir resultatet for Risør kommune. Utfallet her, vil kunne få store konsekvenser for arbeidet videre framover i planperioden.

Etter rådmannens vurdering, er det på mange måter et offensivt og framtidsrettet program som legges fram. Det bærer likevel klart preg av nøkternhet, noe som etter rådmannens vurdering er helt nødvendig for å sikre en bærekraftig og sunn økonomi for driften i årene som kommer.

Risør 18. juni 2015

Trond Aslaksen

Rådmann

3) Sammendrag av Rådmannens forslag

Under følger et kortfattet sammendrag av Rådmannens forslag til vedtak og prioriteringer i Handlingsprogram og Økonomiplan for perioden 2016 – 2019.

3.1 TILTAK/UTREDNINGER/PÅDRIVERFUNKSJON

Alle tiltakene er omtalt i kapittel 6. Oversikt over status på tiltak fra forrige handlingsprogram finnes i vedlegg 1.

Rådmannen har tatt utgangspunkt i forrige handlingsprogram og nye politiske vedtak. Utover dette foreslår Rådmannen tiltak knyttet til de ulike tjenesteområdenes behov med utgangspunkt i mål og strategier i kommuneplanen.

3.2 FORSLAG TIL DRIFTS- OG INVESTERINGSRAMMER FOR PERIODEN

Det foreslås følgende rammer for kommunens investeringsaktivitet i perioden:

Finansiering av investeringsplanen	Totalt	2016	2017	2018	2019
Sum investeringskostnad	98 278	33 603	26 025	17 700	20 950
Sum finansiering mva-kompensasjon	-9 796	-3 621	-1 875	-2 230	-2 070
Sum finansiering tilskudd/fond	-10 600	-3 400	-3 400	-1 900	-1 900
Sum finansiering Lån	77 882	26 582	20 750	13 570	16 980

Det foreslås følgende rammer for kommunens drift i perioden:

Fordeling 2016 - 2019				
	2016	2017	2018	2019
Rådmannen	23 101 000	23 099 000	23 150 000	23 344 000
Støttefunksjoner	10 333 000	10 332 000	10 355 000	10 442 000
Habilitering	26 529 000	26 527 000	26 586 000	26 808 000
Omsorg	94 374 000	94 367 000	94 576 000	95 367 000
Kultur	10 077 000	10 076 000	10 098 000	10 183 000
Plan og byggesak	1 221 000	1 221 000	1 224 000	1 234 000
VAR	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	24 324 000	24 322 000	24 376 000	24 580 000
Barnehage og barneskole	90 447 000	90 441 000	90 642 000	91 401 000
Ungdomskole og VIRK	27 431 000	27 429 000	27 490 000	27 720 000
Helse & Sosial	28 488 000	28 486 000	28 549 000	28 788 000
Felles	-362 115 000	-362 090 000	-363 386 000	-367 207 000
Avsetninger	25 790 000	25 790 000	26 340 000	27 340 000
SUM	0	0	0	0

DEL II:

BAKGRUNN FOR HANDLINGS-PROGRAM OG ØKONOMIPLAN

4) Styringssystem

4.1 KOMMUNEPLANLEGGING I LOVVERKET

4.1.1 Kommune-loven

Det kommunale styret skal, ihht. kommunelovens § 1, være ansvarlig for en rasjonell og effektiv forvaltning av lokale interesser innenfor rammen staten (nasjonale fellesinteresser) gir og med sikte på bærekraftig utvikling.

Kommune-lovens § 44 pålegger kommunestyret å ha en økonomiplan som omfatter minst de neste fire budsjettår. Økonomiplanen skal rulleres årlig.

4.1.2 Plan og bygnings-loven

For å ivareta en langsiktig planlegging, pålegger plan- og bygnings-loven av 2008 kommunen å ha en kommuneplan (§ 11-1) hvor handlingsdelen skal rulleres årlig.

I plan og bygnings-lovens (PBL) § 11-1 står følgende om kommuneplan:

Kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel.

Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Den skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn.

Om virkning av handlingsdelen sier PBL følgende i § 11-3

Kommuneplanens handlingsdel gir grunnlag for kommunens prioritering av ressurser, planleggings- og samarbeidsoppgaver og konkretiserer tiltakene innenfor kommunens økonomiske rammer.

Om rulling av handlingsdelen sier PBL følgende i § 11-4

For den årlige rulling av kommuneplanens handlingsdel, jf. § 11-1, skal kommunen innhente synspunkter fra berørte statlige og regionale organer og andre som har ansvar for gjennomføring av tiltak i handlingsdelen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

4.1.3 Lov om folkehelsearbeid (Folkehelse-loven)

I folkehelse-lovens § 6 om mål og planlegging pålegges kommunen å fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet i sitt arbeid med

kommuneplaner etter plan- og bygningsloven kapittel 11. Det betyr at folkehelseperspektivet også skal ivaretas i kommunens handlingsprogram.

4.2 KOMMUNEPLAN

Handlingsprogrammet tar utgangspunkt i hovedmål, satsingsområder og mål i Kommuneplan 2014-2025.

4.3 HANDLINGSPROGRAM OG ØKONOMIPLAN

Kommunens handlingsprogram og økonomiplan skal speile vedtatte målsetninger i kommuneplan og temaplaner.

Handlingsprogrammet skal skissere når de forskjellige tiltakene skal utføres i tid, og vurdere om tiltakene bør endres eller byttes ut. I tillegg skal økonomiplanen skissere de økonomiske mulighetene/konsekvensene av gjennomføring av tiltak.

4.4 BUDSJETT OG VIRKSOMHETSPLANER

Budsjett og virksomhetsplan er kommunens plan for det neste året. Budsjettet bør i så stor grad som mulig være en konsekvens av økonomiplanen slik at kommunen kan innrette seg best mulig, og så tidlig som mulig, på de økonomiske og driftsmessige konsekvensene av budsjettet.

Enhetenes virksomhetsplaner følger budsjettet og skisserer hva de vil levere innenfor de økonomiske og driftsmessige rammene de har fått tildelt i budsjettåret.

4.5 REGIONALE OG STATLIGE PLANER

Av andre planer som er spesielt viktige for Risør kommune, er Regionplan Agder 2020 den mest sentrale. I tillegg forholder kommunen seg til en mengde statlige og regionale planer innenfor alle sine tjenesteområder.

5) Økonomisk utvikling i kommunen

Kapittelet skisserer kort de utviklingstrendene som er av størst betydning for innholdet i handlingsprogrammet. For ytterligere vurderinger henvises det til ny kommuneplan og underliggende utfordringsdokument.

Risør kommunes økonomi påvirkes både av lokale, nasjonale og internasjonale forhold. Som for resten av landet, befinner vi oss i en situasjon der de nasjonale utviklingstrendene avviker sterkt fra de internasjonale. For Risør kommune avviker også den lokale utviklingen fra den nasjonale, ved at vi har en svakere befolkningsvekst enn gjennomsnitt i landet og at vi vil vokse vesentlig i de høyere aldersgruppene.

5.1 FORSLAG I KOMMUNEPROPOSISJONEN

Kommuneproposisjonen for 2016 inneholder ingen nye satsinger som har vesentlig betydning for Risør kommune, men understreker den satsningen kommunen allerede har startet.

Hoveddelen av veksten i inntekter vil komme som frie inntekter som kommunen kan disponere fritt. Det varsles om en videreføring av styrkingen av helsestasjons- og skolehelsetjenester, samt rus- og psykiaritjenestene som fordeles særskilt i rammefordelingen.

Omlegginger innenfor barnehager kompenseres i frie inntekter for å dekke økte administrasjonskostnader ved innføring av fleksibelt barneopptak, redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid for inntektsvake familier.

Øremerkede midler til Kommunal Øyeblikkelig Hjelp (KØH) innlemmes i rammetilskuddet fra 2016, og utvides fra 2017 til også å omfatte pasienter med psykiske lidelser og rusproblemer. Regjeringen har ikke nevnt noe om hvordan dette innlemmes i rammetilskuddet, og KS har således valgt å holde dette utenfor prognosemodellen. Rådmannen vil derfor innlemme dette i beregningene av rammefordelingen til budsjett 2016 da tallene forhåpentligvis er konkretisert.

Kommuneopplegget legger også til grunn en innføring av «selskapsskatt» i 2016, men får først effekt fra 2017. Målet er å stimulere til økt næringsutvikling og gi verdiskapningen tilbake til lokalsamfunnet. Detaljer i ordningen er ikke klart, men vil i utgangspunktet være basert på vekst i arbeidsgiveravgiftsgrunnlag eller konkret lønnssum fra en periode til en annen.

5.2 ENDRINGER I PERIODEN

Risør kommune fikk redusert arbeidsgiveravgift fra 1/7-2014 fra 14,1 % til 10,6 % som ga betydelig kostnadsreduksjon i driftsregnskapet. Regjeringen trakk inn denne fordelen i rammetilskuddet i 2015 med ca kr.9,3 mill. I Kommune-proposisjonen for 2016, og prognosemodellene, fremkommer det at dette trekket vil bli nedtrappet over 5 år frem mot 2020. Dette medfører en reell vekst for Risør kommune på ca 1,8 mill hvert år i planperioden om det trekkes ut jevnt.

5.3 LØNNS- OG PRISVEKST

I økonomiplanen er det forutsatt en deflator på 2,9 % som inneholder en lønnsvekst på 3,2 % fra 2015 til 2016 og en prisvekst på 2,3 % for samme periode. Resten av perioden 2016-2019 er fremskrevet i 2016 kroner, dvs. uten lønns- eller prisvekst.

5.4 RENTER OG AVDRAG

Økt låneopptak de senere år har medført vesentlig økning i kapitalkostnader. Når investeringene det enkelte år overstiger nedbetalingen på den samlede lånemassen, medfører dette at driftsrammene må reduseres (kr. 10 mill. i lån tilsvarer kr. 1 mill. i kapitalkostnader og omtrent 2 årsverk). Risør kommunes gjeld overstiger nå 100 % av de totale driftsinntektene, hvilket tilsier at kommunen er i en kategori sammen med 10 % av landets andre kommuner. Mediankommunen hadde i 2013 et gjeldsnivå på ca 68 % av driftsinntektene. Den høye gjeldsgraden gir utslag i økte kapitalkostnader for kommune i planperioden.

Renter og avdrag er budsjettet ut fra investeringstakten i perioden. Det er lagt til grunn en anbefalt økning av renten gjennom perioden. Detaljer om dette omtales senere.

5.5 SKATT OG RAMMETILSKUDD

Det er lagt inn en vekst i frie inntekter på 4-4,5 milliarder til kommunene i 2016, og ingen realvekst utover dette da det ikke er gitt noen slike signaler i kommuneproposisjonen. Det er særskilt fordelt 400 mill til rustiltak, 200 mill til helsestasjon og skolehelsetjenesten, og 400 mill til fleksibelt barnehageopptak

	2015-St.bud	2015-Rev.bud	2016	2017	2018	2019
Rammetilskudd	164 349 000	165 660 000	174 652 000	176 926 000	178 762 000	180 599 000
Inntektsutjevning	32 322 000	31 207 000	32 766 000	32 766 000	32 766 000	32 766 000
Distriktstilskudd	8 052 000	8 052 000	8 292 000	8 328 000	8 328 000	8 328 000
Skatt	139 926 000	138 326 000	145 238 000	145 238 000	145 238 000	145 238 000
SUM	344 649 000	343 245 000	360 948 000	363 258 000	365 094 000	366 931 000

Tabell 1: Utvikling i skatt og rammetilskudd

Endring i 2015 mellom Statsbudsjett og Revidert Nasjonalbudsjett skyldes færre innbyggere 1/1-15 ifht budsjett, og nedjustering av skatteanslag på 1,3 mrd. i forbindelse med revidert budsjett som førte til en reduksjon i skatteinntektene og inntektsutjevningen for Risør kommune på kr. 2,7 mill. I tillegg ble det kompensert med 908 mill gjennom rammetilskuddet som følge av skattesvikten, og 104 mill som kompensasjon for implementering av gratis kjernetid og moderasjon i foreldrebetalingen i barnehager. Nettoeffekten av endringene slo ut med ca 1,5 mill for Risør kommune.

Det er ikke hensyntatt i rammetilskuddet at Risør kommune fra 2016 vil få innlemmet øremerket tilskudd til Kommunal øyeblikkelig hjelp i rammetilskuddet. Det er varslet at det vil bli korrigert i statsbudsjettet høsten 2015, og rådmannen vil da trekke dette ut av rammen og legge midlene på de respektive enhetene.

5.6 ØKONOMISKE KONSEKVENSER AV BEFOLKNINGSENDNINGER

Det er ikke lagt inn forutsetninger om endringer i kostnadene som følge av demografiutviklingen.

Det er et krav i loven om at budsjett og økonomiplan skal være realistisk. Som følge av dette hensyntar prognosemodellen for skatt og rammetilskudd befolknings-endring i perioden i henhold til SSBs framskrivninger (4M) som tilsier at vi ved inngangen av 2016 skal være 6961 innbyggere som tilsvarer en vekst på 0,63 %.

Handlingsprogram/økonomiplan rulleres hvert år, og eventuelle faktiske endringer innarbeides da i planen.

DEL III:

HANDLINGSPROGRAM

Kapittelet er inndelt etter satsingsområder og delmål i kommuneplanen.

Videreførte tiltak fra Handlingsprogram 2015-2018 har henvisning til respektive punkt og det vises til politisk sak (PS) der det foreligger bystyrevedtak relatert til det enkelte tiltak. Det foreslås også nye tiltak og utredninger i perioden. Enkelte tiltak/utredninger kunne også vært omtalt under andre satsingsområder og delmål.

Alle tiltak er markert med en (T) for tiltak, en (U) for utredning eller en (P) for pådriverfunksjon.

Det vises til eget dokument med status på indikatorer angitt i kommuneplanen for hvert mål, samt målsettinger for perioden på indikatorer som direkte eller indirekte kan påvirkes av kommunen. For indikatorer som vurderes som vanskelige å påvirke, men som er viktige indikatorer på samfunnsutviklingen, oppgis bare status for siste 4-års periode.

6) Tiltak/utredninger/pådriverfunksjon innen satsingsområdene

6.1 KUNNSKAP: VI SKAL HA SKOLERESULTATER OVER LANDSGJENNOMSNITTET

	Tiltak	F L	K M	HP 15-18	PS	Ansv	Status juni 2015	Mål 2016 (2017-19)	Rådmannens vurdering	2016		2017		2018		2019	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.1.1	Skolehelsetjeneste i videregående skole (T) - nytt					Helse	Helse og OMS har etablert tilbud om veiledning og lavterskel psykisk helse tre dager/uka. Tett dialog med vgs om tilrettelegging og undervisningsopplegg.	Tilgjengelig veiledningstjeneste og undervisning i klassene.	Økt innsats fra kommunens side i vgs er finansiert ved prosjektmidler. For å holde nåværende nivå bør det søkes om ytterligere prosjektmidler.								
6.1.2	Psykisk helse, spe- og småbarn (T) - nytt					Helse	Tett oppfølging av familier med særlige behov for en god start. Sees i sammenheng med spe- og småbarnsteam.	To ansatte ved helsestasjonen med økt kompetanse i familieveiledning	Det vil bli søkt om midler fra FM til kompetanseheving.								
6.1.3	Flere barnehagelærere i kommunale barnehager (T) - nytt					BHG	Kvalitet i barnehager skal økes med samlet øket kompetanse	Økning i antall ansatte med barnehagelærerutd. gjennom videreutdanning eller ved erstatning av assistenter/fagarbeidere med barnehagelærer ved naturlig avgang	Økningen er i tråd med nasjonale retningslinjer								
6.1.4	Videreutdanning av lærere: KFK (Kompetanse for kvalitet) (T)			6.1.4		RÅD	12-14 søkere i 2015. Skolene har ikke økonomi til flere enn 6/år. Langsiktige behov for økt fagkompetanse avgjør prioritering.		Noe kompetansebehov løses ved nyrekruttering, men det er også stadig behov for videreutdanning innen flere fag. Økonomisk er 6/år et realistisk nivå.		300		300		300		300
6.1.5	Realfagsatsing i barnehager og skoler (T) - nytt				46/15	RÅD	RK ble ikke tatt ut i nasjonal satsing på realfag, men vil kjøre egen satsing i samarbeid med Vitensenteret og Matematikksenteret. Vil inkludere bhg, grunnskole og VIRK	2016: Økning av antall undervisningstimer i matte ved omdisponering i grunnskolene. Kompetanseheving av lærere/bhg.lærere, samt foreldrekurs. Økning av antall undervisningstimer i naturfag ved omdisponering i us. (2017-19: Bevisst satsing på	Bedre skolerresultater er ikke mulig å oppnå uten økt kompetanse blant ansatte og blant foreldrene. Matematikk er det faget hvor vi i dag har størst utfordringer. Samarbeid med Vitensenteret og Matematikksenteret er kostnadsdrivende.		200		150		150		

► Handlingsprogram og økonomiplan 2016-2019 side 12

	Tiltak	F L	K M	HP 15-18	PS	Ansv	Status juni 2015	Mål 2016 (2017-19)	Rådmannens vurdering	2016		2017		2018		2019	
										I	D	I	D	I	D	I	D
								realfag i bhg/grunnskole)									
6.1.6	IKT i barnehagene og skolene (T)			6.1.6		RÅD	Utstyr har vært skiftet ut ved Risør bs og us i 2015. Hope og Sønedeled har lite utstyr til nytt elevnett og noe behov også i barnehagene. Behov for ytterligere oppgradering og iPads til undervisningen i skolene. Beløpene avsatt i HP/ØP 2015-18 for lave.	Sønedeled skole, VIRK (inkl. iPad til undervisning i VIRK) og Risør ungdomsskole	Det vil være behov for kontinuerlig utskifting av gammelt/ødelagt utstyr. En større investering vil være nødvendig etter 4-årsperioden.	400		400		400		400	
6.1.7	Utredning av skolefritidsordningen (U) - nytt					BS	Behov for å se på innhold, forventninger, vedtekter og betalingsordninger i SFO	Hensiktsmessig bruk av ressursene i SFO.									
6.1.8	Veiledning/mentorordning for nytilsatte og nyutdannede lærere og barnehagelærere (T)			6.1.5		RÅD	Risør bs har videreført praksisen med introduksjon av nytilsatte og veiledning av nyutdannede fra tidligere, til nå innenfor rammene.	Tilsvarende opplegg ved behov på alle skolene og i barnehagene.	Det er en lovpålagt oppgave å gi nyutdannede veiledning i 2 år etter endt utdanning.		60		60		60		60
6.1.9	Kompetanseheving i kommunale barnehager (T)			6.1.7		BHG	Kompetanseheving ihht Tidlig innsats i lærende fellesskap (TILF). Tilskudd fra FM til Nettverk Øst.	Kompetanseheving av assistenter i barnehagene	Viktig tiltak. Prioriteres innenfor områdets kompetansemidler i ramma		50				50		

6.3 REGIONAL UTVIKLING: VI SKAL STYRKE DET INTERKOMMUNALE SAMARBEIDET

	Tiltak	F L	K M	HP 15-18	PS	Ansv	Status juni 2015	Mål 2016 (2017-19)	Rådmannens vurdering	2016		2017		2018		2019	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.3.1	Ny kommunestruktur (U)			6.3.1		RÅD	Utredning og framdriftsplan er lagt fram for bystyret	Fatte vedtak om videre kommunesamarbeid og evt. sammenslåing før sommeren	Uavhengig av utfall, blir det en krevende prosess for organisasjonen								
6.3.2	Felles barnevern (T)			6.3.2	114/14	BVT	Alle fem kommunene har sagt ja til å gå inn i samarbeidet. Budsjett uavklart fra vertskommunen Gjerstads side. Drifta har vært underbudsjettet med ca. 1 mill de senere år ifht faktisk forbruk.	Komme i drift og konsolidere ny organisering.	Det interkommunale samarbeidet vil bli dyrere for Risør kommune, men er helt nødvendig av hensyn til kvalitet og mindre sårbarhet. Risør har sammenlignet med de andre kommunene hatt lavere bemanning ved barnevernkontoret.		1 750		1 750		1 750		1 750
6.3.3	Interkommunal barnevernvakt (T) - nytt				48/14	BVT	Ingen av samarb.komm har barnevernvakt. Prioritert oppg når samarb er på plass	Etablert barnevernvakt	Saken er utredet, men er satt på vent til den nye interkommunale Barneverntjenesten er kommet i drift.		250		250		250		250
6.3.4	Mobil pleie (T)			6.3.3	85/10	OMS	Prosjektplan utarbeidet av interkommunal prosjektgruppe. Mangler ved eksisterende infrastruktur (server mm). Økonomi: 300' avsatt til inv. i DDØ. Behov for ytterligere 500'. Se tiltak Velferdsteknologi.	Iverksette ihht prosjektplan	Det er meget viktig at dette tiltaket kommer i drift. Dette er et tiltak som har potensiale opp mot tjenesteeffektivisering.	300							
6.3.5	Interkommunalt samarbeid om kart- og oppmålingstjenester (U)			6.3.4		RÅD	BYG har tatt initiativ som ikke har ført fram. RÅD har pådriverfunksjon. Til nå lav interesse i øvrige kommuner.	Felles kart og oppmålingstjeneste med en eller flere kommuner i regionen.	Styrkede tjenester gjennom interkommunale samarbeid er et mål i Kommuneplan 2014-2025.								
6.3.6	Interkommunalt samarbeid innenfor lønnsområdet (U) - nytt					RÅD	Lønnsmedarbeiderne i Østre Agder er positive til samarbeid. Videre prosess avventer resultater av kommunereformen.		Styrkede tjenester gjennom interkommunale samarbeid er et mål i Kommuneplan 2014-2025.								

6.4 REGIONAL UTVIKLING: VI SKAL DELTA AKTIVT I UTVIKLING AV REGIONEN

	Tiltak	F L	K M	HP 15-18	PS	Ansv	Status juni 2015	Mål 2016 (2017-19)	Rådmannens vurdering	2016		2017		2018		2019	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.4.1	Ladestasjoner el-bil (U/T) - nytt					ETT	Etablert på kommunehuset, i Kragsgata 48/Risørhuset, Frydenborgsenteret og NAV	Handlingsplan for prioritering av ladestasjoner på P-plasser og kommunale bygg.	Behovet er økende. Det søkes eksterne tilskudd og kommunens egenandel er et anslag.	250		250		250		250	
6.4.2	Energi og klimaplan (U)					ETT		Revidert plan ihht Planstrategi									
6.4.3	Energimerking av bygg (T) - nytt					ETT	Bestilt merking ift Miljøfyrtårnsertifisering av kommunehuset og skolene. Gjennomføring ligger noe etter framdriftsplan.	2016: Merking av øvrige bygg ihht plan. (2017-19: Merking av resterende bygg)	Kommuner som ikke får dette på plass risikerer bøter som følge av krav ihht Energiforskriften		400						
6.4.4	Gatelys - utskifting av kvikksølvvarmaturer (T) - nytt					ETT	Tiltak for utskifting av ca. 250 punkter med kvikksølvvarmatur til LED-lys er pålagt av statlige myndigheter. Planlagt som ØA prosjekt. Muligheter for tilskudd	Erstatte eksisterende gatebelysning med LED-lys	Gjennomføring ligger på etterskudd	1 250							
6.4.5	Frisklivssentral (T)			6.8.3		OMS	Frisklivssentralen er i drift. Tidligere finansiert av overskudd i ordningen med kommunal medfinansiering som nå er avviklet.	Tiltaket inn i ordinært driftsbudsjett	Tiltaket er viktig i tiltakskjeden sett opp mot folkehelse og forebygging.		300		300		300		300
6.4.6	Plan for anlegg for folkehelse og fysisk aktivitet (U)					ETT	Planen rulleres årlig som grunnlag for søknad om spillemidler. Behov for en mer gjennomgående revisjon.	Revidert plan ihht Planstrategi	Planen sees i sammenheng med funn i Oversikt over folkehelsen.								
6.4.7	FRISKUS (T) - nytt					Helse	Satsingen er med i Virksomhetsplanen for Helse Østre Agder.	Delta i FRISKUS-prosjektet	Under forutsetning av prosjektmidler og tilgang på interne ressurser vurderes dette som et godt og viktig prosjekt.								

	Tiltak	F	K	HP	PS	Ansv	Status juni 2015	Mål 2016 (2017-19)	Rådmannens vurdering	2016		2017		2018		2019	
		L	M	15-18						I	D	I	D	I	D	I	D
6.4.15	Stamveinett - E18 parsell Vinterkjær (P)			6.5.9		RÅD	Statens vegvesen har stoppet trafikksikkerhetstiltaket Akland - Lunde. Forslag til ny trasé vest for Aklandstjenna. Parsellen er inkludert i porteføljen til det foreslåtte nye vegselskapet. RKs rolle innebærer oppfølging av Vegvesenets arbeid.	Det nye statlige vegselskapet er etablert. Planleggingsprosess Risør - Tvedestrand igangsatt.									

6.5 ATTRAKTIVITET: VI SKAL VÆRE EN KOMMUNE DER FLERE FLYTTER INN ENN UT

	Tiltak	F	K	HP	PS	Ansv	Status juni 2015	Mål 2016 (2017-19)	Rådmannens vurdering	2016		2017		2018		2019	
		L	M	15-18						I	D	I	D	I	D	I	D
6.5.1	Risør Utvikling og Vekst (RUV) (T)				84/15	BYG	Tiltaket inkluderer arealanalyse Leideren/Flisvika og kyststi. Oppstart arbeid med Reguleringsplan for Randheia. Referansegruppe etablert.	2016: Økt boligbygging og næringsutvikling i hele kommunen, se prosjektplan for RUV. 1: Reguleringsplan for Randheia. 2: Arealanalyse for Kyststi Flisvika - Randvik. 3: Oppstart planarbeid Leideren - Utkikken. 4: Moland Øst (næring). (2017: Fullføring ihht prosjektbeskrivelse innen mars 2017.)	Investeringskostnader til prosjektene legges fram politisk knyttet til den enkelte sak.	750							
6.5.2	Kommunale utleieboliger (T)				63/14	RÅD		2016: Etablere tre flyktningboliger og en bolig til en familie (2017: Etablere tre flyktningboliger)	Investeringen vil føre til økte inntekter (husleie). Tilskudd fra Husbanken (30-40%). Det er behov for økt antall boliger som følge av økt antall flyktninger	6 500		4 500					
6.5.3	Hovedplan vann og avløp (T)			6.5.10		ETT	På etterskudd ift Plan for utskifting ihht hovedplan for vann og avløp	2016: Videreføre tiltak ihht vedlagt rullert plan. Arbeid på Randheia (Randvik) vil kreve intern kapasitet og kostnadsberegnes i det enkelte prosjekt. (2017-19:	Prosjekter innenfor RUV er ikke tatt med i beregning av beløp. Beløpene er redusert ettersom det er etterslep ifht opprinnelig framdrift i hovedplan VA	1 400		5 600		1 700		6 300	

► Handlingsprogram og økonomiplan 2016-2019 side 18

	Tiltak	FL	K M	HP 15-18	PS	Ansv	Status juni 2015	Mål 2016 (2017-19)	Rådmannens vurdering	2016		2017		2018		2019	
										I	D	I	D	I	D	I	D
								Arbeid i Trollbergvika (Sandnes) vil kreve intern kapasitet og kostnadsberegnes i det enkelte prosjekt.)									
6.5.4	Styrke kapasitet innen VA (T) - nytt					ETT	Handlingsplan VA er på etterskudd grunnet for lav kapasitet.	Styrket kapasitet med 100 % ingeniørstilling finansieres fortrinnsvis gjennom selvkost VA	Dagens gjennomføringskapasitet er for lav ifht ambisjonene i handlingsplanen. Styrking med en ny ingeniørstilling med tilfredsstillende kompetanse fra 2016 er en forutsetning for gjennomføringen av HP/ØP								
6.5.5	Overføring av kommunal eiendom (T) - nytt					RÅD	Flere kommunale eiendommer under overføring til lag og foreninger med ulike økonomiske- og vedlikeholdsmessige avtaler.	Fjerne avfall fra låven på Randvik ved overføring til Kystlaget og Venneforeningen Risør II.	Det er viktig med en viss likebehandling i avtalene. Bygningene overføres for å redusere kommunens vedlikeholdsbehov og det er lite aktuelt å bekoste nødvendig vedlikehold ifbm overføring.		50						
6.5.6	Vedlikehold av kommunale bygg (U/T) - nytt				151/14	ETT	Vedtak ifbm budsjett 2015: "Det utarbeides en handlingsregel for vedlikehold av kommunale bygg. Det skal være et mål å øke vedlikeholdsbudsjettet fra dagens nivå, til å på kort sikt nærme seg halvparten av anbefalt nivå og på lang sikt nærme seg anbefalt nivå for sammenlignbare kommuner."	2016: Videreføre tiltak fra rullert handlingsplan for utbedring av kjente feil og mangler. (2017-19: Øke budsjett til halvparten av anbefalte normtall i løpet av perioden)	"...anbefalt nivå for sammenlignbare kommuner" forstås som erfaringstall fra sammenlignbare kommuner. Vi har nå stort etterslep på utbedring av kjente feil og mangler ved kommunale bygg. Erfaringstall tilsier estimert vedlikeholdskostnad på 70 kr/m ² x 55 000 m ² = 3,85 mill. totalt, dvs. økning på ca 2,5 mill. fra dagens ramme på 1,4 mill.) I tillegg kommer et betydelig beregnet etterslep i perioden på samlet kr. 12,7 mill.		1 000		1 000		1 500		1 500

	Tiltak	FL	K M	HP 15-18	PS	Ansv	Status juni 2015	Mål 2016 (2017-19)	Rådmannens vurdering	2016		2017		2018		2019	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.5.7	Vedlikeholdsplan for kommunale bygg (U) - nytt					ETT	Det er behov for å utarbeide en vedlikeholdsplan for alle kommunale bygg for å forebygge forfall.	Helhetlig vedlikeholdsplan	Det har hittil vært forutsatt at en helhetlig forebyggende plan skal utarbeides med interne ressurser, noe som ikke har vært mulig av kapasitetshensyn. Forutsetter eksterne ressurser og intern medvirkning.		300						
6.5.8	Nedgravning av renovasjonstanker i sentrum (U/T) - nytt				117/15	ETT	Tilsvarende prosjekt gjennomført i Tvedestrand. RTA vil ha hovedansvar for prosjektet, men forutsetter utredningskapasitet i kommunen, økonomisk driftstilskudd og anleggsarbeid. Framdrift uklart.	2017-19: Utredning og evt. gjennomføring av prosjektet i perioden.	Utredet i samarbeid med RTA. Bystyrets prioritering får konsekvenser for andre oppførte tiltak i 2016			1 000					
6.5.9	Utvidelse av Trollstua barnehage (T)			6.5.2		BHG	Ferdig prosjektert, utbygging avventer behov. SSBs framskrivinger tilsier vekst i aldersgruppen 0-5 år. Behovet er så langt dekket av eksisterende barnehager. Bemanning og plasser vurderes fortløpende opp imot nasjonale satser	Vurdere behovet. Egen sak legges fram når en ser hvor økningen kommer.	Overføringer til private barnehage er med nåværende ordning styrt av hvor effektiv drift det er i kommunale barnehager. Det ville vært økonomisk gunstig å bygge ut tidligere.					5 000		6 250	
6.5.10	Båthavner - utskifting av flytebrygger (T) - nytt					ETT	Flere brygger har lav standard. Strømtilførsel og HC tilgang vurderes.	Lage handlingsplan for fornyelse av flytebrygger	Utskifting iht. vedlagt handlingsplan.	1 500		1 000		1 500		1 600	
6.5.11	Reguleringsplan Hasalen (T)			6.5.13		BYG	Reguleringsarbeid pågår	Reguleringsplan Hasalen ferdigstilt. Eventuelt boligprosjekt selges til privat utbygging.	Salg av boligprosjekt vurderes.								
6.5.12	Utvidelse kirkegård og minnelund (T)			6.9.4		ETT	Ferdig utredet, arbeid ikke igangsatt. Anslåtte beløp avsatt for gjennomføring av tiltak.	2016: Frydendal (2017-19: Risør)	Det er behov for å utvide og oppgradere kirkegårdene ved Frydendal (primært) og Risør (sekundært).	5 625		3 125		2 500			

► Handlingsprogram og økonomiplan 2016-2019 side 20

	Tiltak	FL	K M	HP 15-18	PS	Ansv	Status juni 2015	Mål 2016 (2017-19)	Rådmannens vurdering	2016		2017		2018		2019	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.5.13	Gamle kommunale eiendomssaker (T)			6.9.9		BYG	Tiltredelse av prosjektansatt 1. juni	Avslutning av gamle eiendomssaker - 31. mai 2017	Finansieres fra disposisjonsfond. Ubrukte midler forskyves til 2017.		500						
6.5.14	Oppgradering av kartgrunnlag (T) - nytt					BYG	Behov for ortofoto, nytt høydegrunnlag, skråfoto, nye kartbaser. Samarbeid i Øst i Agder under Kartverkets ledelse.			328		200					
6.5.15	Kommunedelplan strandsone (T) - nytt				73/15	BYG	Oppstart planarbeid. Kan bli behov for ekstern konsulent.	Kommunedelplan Strandsone utarbeidet	Arbeidet vil kreve mye interne ressurser.								
6.5.16	Landbruk i fokus (T)			6.9.10		BYG	Prosjekt pågår. Mulighet for å søke FM om tilskudd.	Avslutning av prosjekt med rapport									
6.5.17	Verneplan, rullering (T) - nytt				37/15	BYG	Behov for rullering av eksisterende plan. Gjøres i samarbeid med byantikvar.	2016: Rullere Verneplan (2017-19: Ferdigstilt Verneplan 2017)	Arbeidet vil kreve mye interne ressurser.								
6.5.18	Landbruksplan (U)				37/15	BYG	Gammel landbruksplan, skal rulleres i hht Planstrategi. Ferdig i Gjerstad kommune.	Rullere Landbruksplan	Arbeidet vil kreve interne ressurser, særlig av jord- og skogbrukssjef.								
6.5.19	Kulturminnevernplan (T) - nytt				37/15	BYG	Arbeidet vil ledes av byantikvar (2-årig prosjektstilling, tiltrer 1. august). Vil kreve registreringsarbeid v/ekstern konsulent	Oppstart planarbeid, avsluttes 2018									
6.5.20	Nærmiljø-, trafikksikkerhet og friluftsområder (T) - nytt					ETT	Offentlige tilskudd (400'/år) forutsetter tilsvarende kommunal egenandel. Tiltak vurderes fortløpende. I 2014 ble hele beløpet benyttet til friluftsområder i skjærgården. I 2015 prioriteres trafikksikkerhetstiltak.			800		800		800		800	

	Tiltak	K FL M	HP 15-18	PS	Ansv	Status juni 2015	Mål 2016 (2017-19)	Rådmannens vurdering	2016		2017		2018		2019	
									I	D	I	D	I	D	I	D
6.5.21	Omregulering næringsområdet Moland Øst (U)		6.5.15		ETT	Masseberegning må gjennomføres før arbeid med omregulering av friområde til næringsformål igangsettes. Det er ikke konkludert om, eller i hvilken grad, prosjektet er økonomisk gjennomførbart.	2016: Planlegging, prosjektering og økonomisk vurdering ved. Behov for omregulering av friområdet "Sukkertoppen" avhenger av konklusjonene. Masseberegninger ved Moland Vest blir vurdert i denne sammenheng. (2017-19: Massedisponering ift fullføring av Moland Øst samt masseforflytning til Moland Vest)	Hestemyr er prioritert over arbeidet på Moland Øst, som har vært utsatt grunnet begrenset planleggingskapasitet. Det er ikke mulig pt å estimere kostnad med gjennomføring av tiltaket. Det vil legges fram egen sak når utredning er ferdigstilt.								
6.5.22	Ferdigstilling av Moland Øst (T) - nytt				ETT	Ferdigstillelse av Moland Øst har vært nedprioritert av hensyn til deponeringsbehov fra FV 416, som er lagt til Hestemyr. Det er pt relativt god tilgang på næringsarealer i området.	2016: Tiltak for ferdigstillelse avhenger av konklusjoner i utredningen av friområdet ("Sukkertoppen"). (2017-19: Ferdigstillelse av veier og annen infrastruktur i næringsområdet.)	Omregulering av Moland Øst er viktig å få ferdigstilt slik at arealer kan frigjøres og området ferdigstilles.								
6.5.23	Nytt næringsområde på Hestemyr (T) - nytt				ETT	Østebøområdet ferdig regulert. Plan for fyllinger og veitrasé foreligger. Ferdigstillelse av nytt område på Hestemyr prioriteres etter avklaring av videreutvikling av Moland Øst og Vest.	2016: Detaljprosjektering av massebalanse samt vei, annen infrastruktur og trasé for høyspentledning. (2017-19: Ferdigstillelse av området med infrastruktur (vei, VA, strøm, bredbånd) og planering)	Det er kun én regulert næringstomt igjen på Hestemyr, og det er behov for nye sentrumsnære næringstomter, jfr mål i kommuneplanen.								
6.5.24	Markedsføring av Risør kommune som arbeidsplass (T) - nytt				RÅD	Enkelte tjenesteområder markedsfører seg i ulike sammenhenger, men det er behov for felles informasjonsmateriell og kunnskap om Risør som bostedskommune										
6.5.25	Buvikveien og fiskerihavn (T)		6.5.12		ETT	Fylkesvei, men ingen plan for utbedring i fylkets regi. Avventer avklaringer i Holmenutbygging for konkretisering av tiltak og		Det er ikke avklart hva som generer behov for utbygging av Buvikveien og hvordan det skal finansieres. Arbeid med								

► Handlingsprogram og økonomiplan 2016-2019 side 22

	Tiltak	FL	K M	HP 15-18	PS	Ansv	Status juni 2015	Mål 2016 (2017-19)	Rådmannens vurdering	2016		2017		2018		2019	
										I	D	I	D	I	D	I	D
							kostnader.		fiskerihavna blir først aktuelt ved en veiutbygging.								
6.5.26	Biler og utstyr (T)			6.9.1		ETT	I rute ift levering og bestilling fra handlingsplan	Videreføre tiltak fra rullert handlingsplan (vedlagt)		1 200		1 700		900		1 800	
6.5.27	Verksted/brannstasjon (T)			6.9.3	60/15	ETT	Prosjekterer rehabilitering av brannstasjon for lukking av avvik. Byggenemd skal inkluderes i prosessen	2017-19: Vurdere etappe 2 og 3 - nytt verksted og kaldt lager. Gjennomføring forskyves til neste økonomiplanperiode.	Finansieres 50/50 på selvkost. De påkrevde, prekære tiltakene forventes gjennomført i 2015.								
6.5.28	Brann- og ledelys i kommunale bygg (T) - nytt					ETT	Behov for utskifting i flere bygninger og sentral styring.	Prioritere Frydenborgsenteret m/boliger, Tjenna og Politistasjonen	Viktig sikringstiltak som må prioriteres høyt	1 000		1 000					
6.5.29	Aktivitet for økonomisk sosialhjelp (U/T) - nytt					NAV	NAV innhenter informasjon om nabokommunenes organisering av tilbud. Behov for 50% stilling til oppfølging og ledelse.	Vurdere å etablere arbeidspatrulje med arbeidsleder innen Utetjenesten i ETT, alternativt i samarbeid med ekstern leverandør. Knyttet til ny aktivitetsplikt for sosialstønad.	Saken må utredes med tanke på etablering av arbeidspatrulje og statlig finansiering.		300		300		300	300	
6.5.30	Forsterkede boliger til bostedsløse (T)			6.5.4		BKE	To boliger planlagt etablert, men ikke iverksatt	Etablere to forsterkede beredskapsboliger	Vanskelig å finne egnet lokasjon. Nødvendig tiltak. Finansiert i 2015.								
6.5.31	Styrket helsestasjon (T)			6.8.9		Helse	Regjeringen varsler ny økning på 200' i generell rammeoverføring	Videre styrking av tjenester ved helsestasjonen	Rådmannen vil legge til grunn statlige føringer for ytterligere satsing på Helsestasjons- og skolehelsetjenesten.								
6.5.32	Samordning av helsetjenester (U)				117/15	RÅD	Mulighetsstudie er utarbeidet. Tett dialog med kommunale og private helsetjenesteutøvere om behov og muligheter. Organisering av framtidige legetjenester er under utredning, sist behandlet 24.09.15 (118/15)	Reforhandle avtaler med kommunens privatpraktiserende leger med tanke på å opprette flere legehjemler herunder også fastlønnede leger. Vurdere muligheter for å drifte flere legehjemler ved Kragsgata 48, og/eller ved	Rådmannen utreder saken videre, med de forutsetninger som ligger i bystyrets vedtak i PS 88/15, 117/15 og 118/15. Viktig tiltak med tanke på framtidig organisering av kommunens helsetjenester.								

	Tiltak	K FL	M	HP 15-18	PS	Ansv	Status juni 2015	Mål 2016 (2017-19)	Rådmannens vurdering	2016		2017		2018		2019	
										I	D	I	D	I	D	I	D
								Frydenborgsenteret. Legekontoret på Søndeled utredes med tanke på tilknytning til et mulig framtidig samlokalisert helsesenter som bemanner legekontor på Søndeled deler av uken. Utviding av legestilling ved omsorgsenheten.	Det er søkt og innvilget kr. 375.000 til det videre utredningsarbeidet								
6.5.33	Ombygging/tilpasning Orreveien (T) - Nytt				63/14	ETT	Meldt behov med utg.pkt i endringer i beboernes helsetilstand	Tiltak som oppfølging av boligutredning. Avlastningsbolig omgjort til leilighet, svalgang etablert.	Tiltaket prioriteres høyt for å kunne ivareta sikkerhet og behov for boliger.	2 500	-50		-50		-50		-50
6.5.34	Heimen Sandnes (U) - nytt					HAB	Behov for akutte rehabiliteringstiltak, riving eller nybygg. En leilighet i sporadisk bruk. Brukes også som forsamlingshus	Avklart behov	Heimen bør få en snarlig gjennomgang med tanke på framtidig bruk. Det er viktig med snarlig avgjørelse slik at boligen ikke forringes ytterligere.								
6.5.35	Alternativt dagtilbud og avlastning (U/T)			6.8.10		HAB	Prosjekt med utspring i KE har hittil ikke ført fram. Må sees i sammenheng med andre trekk i utviklingen (arbeidsplikt, nye brukergrupper mv).	Ut fra det vi vet nå er det ikke driftsmessig ønskelig å igangsette noe i 2016, men ønsker at det fortsatt ligger inne i planperioden 2016 – 2019	Rådmannen legger til grunn at det må jobbes videre med utredning av aktivitetsplikt og organisering av denne.								
6.5.36	Boligtilbud uten heldøgns tilstedeværelse (U) - nytt				63/14	HAB	Meldt behov. Søsterboligen på Tjenna og Tyriveien vurderes som alternativer.	Utredning som oppfølging av boligutredning	Utredning er viktig med tanke på å møte nye og endrede behov.		50						
6.5.37	Omsorgsboliger (U) - nytt				63/14	OMS	11-12 leiligheter står ubebodd på Tjenna pga lav standard og det er behov for tilgang på flere omsorgsboliger. Husbanken gir tilskudd til omsorgsboliger.	2016: Utredning som oppfølging av boligutredning. (2017-19: Etablering av nye omsorgsboliger i tilknytning til Frydenborgsenteret legges fram som egen sak)	Behovet for egnede boliger til eldre med pleie- og omsorgsbehov er økende.		100						
6.5.38	Kreftkoordinator (T) - nytt					OMS	Til nå finansiert med midler fra Kreftforeningen. Gir		Vi har i 2013-15 fått støtte fra kreftforeningen		240		240		240		240

► Handlingsprogram og økonomiplan 2016-2019 side 24

	Tiltak	FL	K M	HP 15-18	PS	Ansv	Status juni 2015	Mål 2016 (2017-19)	Rådmannens vurdering	2016		2017		2018		2019	
										I	D	I	D	I	D	I	D
							tilbud om støtte og veiledning til pasienter og pårørende (tidlig inngripen/forebygging)		tilsvarende 40% stilling. Kommunen bør videreføre dette med en sykepleier ansatt i 60% stilling i hjemmetjenesten og 40% som kreftkoordinator.								
6.5.39	Avinstitusjonalisering (U) - nytt					OMS	Utviklinga går i retning av å gjøre om institusjonsplasser til leiligheter med heldøgns pleie	Utredning	Spørsmålet om eventuell avinstitusjonalisering må utredes.								
6.5.40	Helseplan (U) - nytt				37/15	OMS	Omsorgsplan skal ihht Planstrategi rulleres		Rådmannen ønsker at det skal vurderes hvorvidt utredning av Helseplan og Boligplan skal framskyndes, jf. PS 88/15.				100				
6.5.41	Etablering av kommunalt hjelpemiddellager (U/T)			6.5.4		OMS	Behov utredet av intern arbeidsgruppe. Omtalt i tiltak Kommunale utleieboliger, opprinnelig bevilget brutto 1,5 mill, men ikke ferdig utredet.	Etablere hjelpemiddellager ved Frydenborgsenteret	Bygging av hjelpemiddellager skal iverksettes så snart som mulig.								
6.5.42	Bemanning psykisk helse (T)			6.8.2		OMS	Satsing innen området RUS og Psykisk helse	Tiltaket fortsetter i drift 2016	Kommunen har store utfordringer innen rus- og psykiatrifeltet. Tiltaket prioriteres høyt.		1 200		1 200		1 200		1 200
6.5.43	Etablering av KØH tilbud (T)			6.8.5		OMS	Interkommunal utredning av tilbudet pågår	Kommunens ansvar fra 1.1.16. KØH tilbud etablert. Tiltaket må sees opp mot interkommunal legevakt.	Dette er et lovpålagt tiltak som iverksettes fra 1.1.2016 via interkommunalt samarbeid i ØA. Fra 2016 legger staten de økonomiske rammene inn i det ordinære budsjettet. Kost/nytte opp mot interkommunalt samarbeid må kontinuerlig vurderes.								

	Tiltak	FL	K M	HP 15-18	PS	Ansv	Status juni 2015	Mål 2016 (2017-19)	Rådmannens vurdering	2016		2017		2018		2019	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.5.44	Legestilling tilknyttet Frydenborgsenteret (T)			6.8.6		OMS	Ble ikke prioritert i forrige HP/ØP: Sykehjemslegetjeneste (T). Behov for å øke fra dagens ca. 60% til 100%	Tiltaket iverksettes i drift fra 2016	Dette tiltaket er viktig med tanke på videreutvikling av kommunens legetjenester spesielt med tanke på antall eldre over 80 år.		600		600		600		600
6.5.45	Fremtidige legetjenester (U/T)			6.8.7		RÅD	To fastlegehemler vil trolig bli ledig i løpet av perioden grunnet naturlig avgang. Det er pasientgrunnlag for ytterligere én legehjemmel. Privat/offentlig praksis og fordelingsnøkler må vurderes. Det er signalisert et behov for å øke antall fastlegehemler.	Utredes og mulig iverksetting i løpet av 2016.	Det må legges til rette for gode faglige fellesskap, god bruk av kommunens styringsrett, hensiktsmessige åpningstider, legevaktsamarbeid og tilgjengelig ekspedisjon.								
6.5.46	Velferdsteknologi/Me disinsk utstyr (T) - nytt					OMS	Behov under utredning ifht Nattilsyn, ultralyd, telemedisin, mm.	Det er pågående nasjonale prosjekt som er tildelt Østre Agder og Risør kommune.	Satsing på velferdsteknologi vil styrke de samlede helse- og omsorgstjenester.	1 000		500		500		500	
6.5.47	Infrastruktur velferdsteknologi (T) - nytt					HAB	Infrastruktur på tjenestestedene støtter ikke ny teknologi og må fornyes. DDØ er bestillere	Igangsettes	Satsing på velferdsteknologi vil kunne gi en bedre totaltjeneste for mennesker med særlige hjelpebehov.	200							
6.5.48	Utbedring av uteområder ved demensavdelingen Frydenborgsenteret (T) - nytt					OMS	Etablere et prosjekt. Forutsetter eksterne tilskudd.	Etablere sansehager for beboerne ved Demensavdelingen.	Aktivitetstilbud for mennesker med demens er viktig for videreutvikling av tjenesten.								
6.5.49	Inventar/hvitevarer Frydenborgsenteret (T) - nytt					OMS	Svært mye nedslitt utstyr ved avdelingene på Frydenborgsenteret.	Iverksettes i løpet av 2016.	Det er behov for å vurdere behovet nærmere og prioritere det mest prekære	400							
6.5.50	Justeringer i organisering av arbeid med bosetting av flyktninger (T) - nytt					NAV	Prosjektgruppe utreder ulike behov og alternativ organisering. Ventes ferdigstilt i august	Rådmannen vil vurdere verksetting av endringer ihht konklusjoner i utredningen.	Utredning om organisering av flyktningetjenesten er viktig med tanke på antall bosettinger og Risør statlige Asylmottak.								
6.5.51	Bosetting av flyktninger (T) - nytt				72/15	NAV	25 (+ 5 EMA) er vedtatt bosatt i 2015. Økning til 35 vedtatt mottatt i 2015 og	Bosette 35 flyktninger. Vurdere kjøp/leie av boliger som følge av økning.	Med bakgrunn i bystyrets vedtak må BKE sin satsing på kjøp av boliger fortsette.								

► Handlingsprogram og økonomiplan 2016-2019 side 26

	Tiltak	FL	K M	HP 15-18	PS	Ansv	Status juni 2015	Mål 2016 (2017-19)	Rådmannens vurdering	2016		2017		2018		2019	
										I	D	I	D	I	D	I	D
							2016.										
6.5.52	Bosetting av EM (T) - nytt				110/14	HAB	5 EM er vedtatt bosatt i 2015	Bosette 5 EM i tråd med vedtak	Bosettingen følger som en konsekvens av bystyrevedtak.								
6.5.53	Oppfølging av beboere i Risør statlige mottak, helse (T) - nytt					RÅD	75 % stilling ved Helsest., 10 % stilling fastlege, 20 % i OMS. Mottak dimensjonert for 160 personer, hittil ca. 120 til enhver tid. Egen finansiering.	Videreføring av dagens tilbud	Dette er et svært viktig tiltak for å kunne yte gode tjenester opp mot Risør Statlige Mottak.								

6.6 ATTRAKTIVITET: VI SKAL HA MER BESØK

	Tiltak	FL	K M	HP 15-18	PS	Ansv	Status juni 2015	Mål 2016 (2017-19)	Rådmannens vurdering	2016		2017		2018		2019	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.6.1	Parkering i sentrum (T)			6.6.1		ETT	Tjenna er utbedret, det er p-plasser ved Rutebilstasjonen og det er etablert flere plasser gjennom fortetting	Mer effektiv utnyttelse av P-areal i Hasdalen gjennom asfaltering og merking		150							
6.6.2	Bobilparkering på Tjenna (U/T)				64/15	ETT	Parkeringsplassen utbedres. Planlagt start for planlegging høsten 2015, anleggsstart april 2016.	Etablert bobilparkering med tilgang til strøm/vann, billettordning og toaletter før sommersesongen.	Endelig kostnad for etablering er ikke beregnet. Prinsippavklaringer tas i budsjettssammenheng	1 000	-200		-200		-200		-200
6.6.3	Molo på Stangholmen (T)			6.6.3		ETT	Arbeid med gang-/sykkelvei 416 starter høsten 2015. 50' kubik stein skal deponeres, ca 15' av disse benyttes til molo på Stangholmen	Stabilisering av steinmassen i moloen	Etablering av bølgebryter prioritert. Det er mulig at kostnadene for kommunen blir noe lavere gjennom offentlige tilskudd. Etablering av toppdekke på molo utsettes til neste periode.								
6.6.4	Utbedring av steinmoloen og Kanonbrygga på Holmen (U) - nytt					ETT	Steinmoloen og Kanonbrygga på Holmen er i dårlig forfatning. Sees i sammenheng med utbygging av Holmen.	Avklaring av tiltak ved Steinmoloen og Kanonbrygga på Holmen.	Skade på steinmoloen og Kanonbrygga på Holmen må utredes nærmere, med tanke på sikkerhet og kostnader.								
6.6.5	Kommunale kaier (T)			6.6.4		ETT	Arbeidet ligger noe etter progresjon i handlingsplan vedlagt HP 2015-18. Omprioriteringer foretatt som følge av akutte behov bl.a ved Politistasjonen og flytemoloen i Buvika	Utbedring av Dampskibsbrygga, samt øvrige tiltak ihht rullert handlingsplan		2 100		3 200		1 400		300	
6.6.6	Steinmolo Strandgata (T)			6.6.8	22/15	RÅD	Reguleringsplanarbeid pågår. Skal avsluttes for å være tilgjengelig ved tilgang til masse	Reguleringsplan	Kostnader til reguleringsplanarbeid må tas av driftsbudsjettet dersom prosjektet ikke realiseres. Det ser ikke ut til å være mulig å realisere i 2016.		300						

►Handlingsprogram og økonomiplan 2016-2019 side 28

[illegible]

6.7 ORGANISASJONS- OG TJENESTEUTVIKLING

	Tiltak	FL	K M	HP 15-18	PS	Ansv	Status juni 2015	Mål 2016 (2017-19)	Rådmannens vurdering	2016		2017		2018		2019	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.7.1	Organisering av Kulturhuset (U/T) - nytt					KUL	Nåværende kinosjef går av med pensjon medio 2015. Ansvarsområdet vurderes omdefinert. Bibliotek, arrangement, frivilligsentral, kino er funksjoner som må dekkes.	Lederfunksjoner i kulturhuset i hht aktuelle behov.									
6.7.2	Styrking av ledelsen ved VIRK (T) - nytt					VIRK	Økning i antall elever øker behov for styrket ledelse/administrasjon med rådgiver og/eller inspektør. Rektor tar videreutdanning.										
6.7.3	Analyse av kommunens tjenester (U)			6.7.6		RÅD			Det er behov for å vurdere mulige effektiviseringstiltak innen flere tjenesteområder for å gi økonomisk handlingsrom								
6.7.4	Involvere interkommunalt barnevern i psykososialt kriseteam (T) - nytt					RÅD	Barneverntjenesten har blitt innkalt ved behov	Etablere ordning som sikrer inkludering når tjenesten er interkommunal	Det er viktig å sikre fortsatt kommunal tilstedeværelse av BV – faglig kompetanse selv om tjenesten er blitt interkommunal.								
6.7.5	Rullering av planstrategi (U)			6.7.2		RÅD	Planstrategi for 2015 og 2016 vedtatt februar 2015. Ikke påbegynt rullering av ny.	Ny planstrategi	Ikke PBL skal ny planstrategi vedtas innen ett år etter at nytt bystyre har konstituert seg (høst 2016). Må sees i sammenheng med kommunereformen.								
6.7.6	Innarbeide premie-avvik i rammebetingelsene (T)			6.7.3		RÅD			Inntekten gir et feil bilde av kommunens økonomi og må avvikles.								
6.7.7	Evaluerings av seniortiltak (U)			6.9.13		STØ	Møte med fagforeningene i 2013-14, uten resultat. Årlige avtaler om utbetaling av mer lønn/ferie er inngått. Ny sak på høring til fagforeningene, AMU og behandling i BS i august.	Dagens ordning for seniortiltak avviklet. Midler overføres til kompetansehevingstiltak (for alle).	Det er arbeidsgivers ansvar å legge til rette for at ansatte står lengst mulig i jobb, med de tilrettelegginger som skal til for å få det til		-700		-700		-700		-700

► Handlingsprogram og økonomiplan 2016-2019 side 30

	Tiltak	FL	K M	HP 15-18	PS	Ansv	Status juni 2015	Mål 2016 (2017-19)	Rådmannens vurdering	2016		2017		2018		2019	
										I	D	I	D	I	D	I	D
6.7.8	Egenkapitalinnskudd KLP (T)			7.2.2		STØ			Finansieres fra fond.	1 500		1 500		1 500			
6.7.9	Kompetanseheving (T) - nytt					RÅD	Innen enkelte sektorer er det avsatt midler, men det er også behov utenfor disse. Vurdering fortløpende ifht behov og ressurser.	Overordnede føringer for kompetansehevingstiltak for ansatte i Kompetanseplan	Kompetanseutvikling er sentralt. Det er behov for å utarbeide overordnede føringer. Konkretiseres i Kompetanseplan. Midler (reduisert fra 700') overføres fra ordningen med Seniortiltak.		350		350		350		350
6.7.10	Kriseledelsesplan (U)					ETT	Planen rulleres årlig. Behov for større revisjon.	Revidert plan ihht Planstrategi									
6.7.11	Stedbunden vaktmester (U) - nytt				117/15	ETT	Bystyret ber administrasjonen utrede konsekvensene stillingsmessig og økonomisk ved en overgang til stedbundne vaktmestre og fremlegge dette for politisk behandling innen første kvartal 2016.	Rådmannen lager en rapport med beskrivelse av dagens ordning, hvilke oppgaver vaktmesterne utfører og hvilke alternativer som kan være aktuelle									

DEL IV:

ØKONOMIPLAN

7) Investeringsplan for perioden

Avsnittet oppsummerer investeringstiltakene som er foreslått i tiltaksoversikten tidligere, samt behov for andre bevilgninger som følger av tidligere vedtak.

7.1 FORSLAG TIL INVESTERINGSPLAN FOR PERIODEN

På de neste sidene følger en oppstilling av alle forslag til investeringer i perioden. Stort sett alle prosjektene er omtalt tidligere, og det følger derfor ikke noen omtale av det enkelte prosjekt i dette kapitlet.

Kolonnene i tabellen viser;

- Tekst/beskrivelse av tiltaket
- Mva-kompensasjonsvurdering av tiltaket
- Brutto investeringskostnad pr år i planperioden
- Andel som finansieres gjennom mva kompensasjon
- Andel som finansieres gjennom tilskudd eller investeringsfond
- Andel som finansieres gjennom låneopptak

► Handlingsprogram og økonomiplan 2016-2019 side 32

Investeringsplan 2016-2019 (i hele 1000)		2 016				2 017				2 018				2 019			
Tiltak	MVA-komp	INV Bto	Mva-komp	Annen fin.	Lån	INV Bto	Mva-komp	Annen fin.	Lån	INV Bto	Mva-komp	Annen fin.	Lån	INV Bto	Mva-komp	Annen fin.	Lån
Mobil pleie	100 %	300	-60	0	-240	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilpasning/utbygning Orreveien	100 %	2 500	-500	0	-2 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Velferdsteknologi/med.utstyr	100 %	1 000	-200	0	-800	500	-100	0	-400	500	-100	0	-400	500	-100	0	-400
Infrastruktur velferdsteknologi	100 %	200	-40	0	-160	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Inventar & hvitevarer Frydenborgsenteret	100 %	400	-80	0	-320	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Samlokalisering av helsetjenestene	50 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
RUV - Risør Utvikling og Vekst	0 %	750	0	0	-750	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oppdatering av kartgrunnlag	100 %	328	-66	0	-262	200	-40	0	-160	0	0	0	0	0	0	0	0
Egenkapital KLP	0 %	1 500	0	-1 500	0	1 500	0	-1 500	0	1 500	0	-1 500	0	1 500	0	-1 500	0
Hovedplan V/A	0 %	1 400	0	0	-1 400	5 600	0	0	-5 600	1 700	0	0	-1 700	6 300	0	0	-6 300
Biler og utstyr - Eiendom & Teknisk	50 %	1 200	-120	0	-1 080	1 700	-170	0	-1 530	900	-90	0	-810	1 800	-180	0	-1 620
Utvidelse kirkegård & minnelund	100 %	5 625	-1 125	0	-4 500	3 125	-625	0	-2 500	2 500	-500	0	-2 000	0	0	0	0
IKT barnehager og skoler	100 %	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320
Utvidelse av Trollstua bhg	100 %	0	0	0	0	0	0	0	0	5 000	-1 000	0	-4 000	6 250	-1 250	0	-5 000
Nedgravde renovasjonstanker i sentrum	100 %	0	0	0	0	1 000	-200	0	-800	0	0	0	0	0	0	0	0
Bobilparkering Tjenna	0 %	1 000	0	0	-1 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Etablering steinmolo Stangholmen	0 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kommunale kaier	0 %	2 100	0	0	-2 100	3 200	0	0	-3 200	1 400	0	0	-1 400	300	0	0	-300
Gatelys utskifting kvikksølvarmatur	100 %	1 250	-250	0	-1 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brann og ledelys kom.bygg	100 %	1 000	-200	0	-800	1 000	-200	0	-800	0	0	0	0	0	0	0	0
Båthavner - Utskiftning flytebrygger	0 %	1 500	0	0	-1 500	1 000	0	0	-1 000	1 500	0	0	-1 500	1 600	0	0	-1 600
Parkering i Sentrum	0 %	150	0	0	-150	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Brannstasjon/Verksted	50 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oppgr. idrettsanlegg Kjempsteinen	100 %	2 200	-440	0	-1 760	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ladestasjoner El-bil	100 %	250	-50	0	-200	250	-50	0	-200	250	-50	0	-200	250	-50	0	-200
Kommunale utleieboliger	0 %	6 500	0	-1 500	-5 000	4 500	0	-1 500	-3 000	0	0	0	0	0	0	0	0
Trafikksikkerhets-/nærmiljø/friluftstiltak	100 %	800	-160	-400	-240	800	-160	-400	-240	800	-160	-400	-240	800	-160	-400	-240
Oppgradering kommunale veier	100 %	1 250	-250	0	-1 000	1 250	-250	0	-1 000	1 250	-250	0	-1 000	1 250	-250	0	-1 000
Sum investeringsplan 2016-2019		33 603	-3 621	-3 400	-26 582	26 025	-1 875	-3 400	-20 750	17 700	-2 230	-1 900	-13 570	20 950	-2 070	-1 900	-16 980

7.2 VURDERING AV KOMMUNENS INVESTERINGSAKTIVITET I PERIODEN

Avsnittet er viet noen vurderinger om kommunens aktivitetsnivå på investeringssiden i perioden

7.2.1 Aktivitetsnivå – oppsummert

Tabellen under viser investeringsaktiviteten oppsummert. Når vi tar med alle tiltak vil total investeringsaktivitet i perioden være totalt kr. 126,3 millioner.

Finansiering av investeringsplanen	Totalt	2016	2017	2018	2019
Sum investeringskostnad	98 278	33 603	26 025	17 700	20 950
Sum finansiering mva-kompensasjon	-9 796	-3 621	-1 875	-2 230	-2 070
Sum finansiering tilskudd/fond	-10 600	-3 400	-3 400	-1 900	-1 900
Sum finansiering Lån	77 882	26 582	20 750	13 570	16 980
Herav innenfor selvkostområdene	-17 800	-2 000	-6 450	-2 150	-7 200
Lånebehov eks Selvkostområdene	60 082	24 582	14 300	11 420	9 780

Tabell 2: Investeringsnivå oppsummert.

Gjennomsnittlig investeringsaktivitet pr. år blir kr.24,57 millioner dersom vi tar med alle prosjektene i planen.

Lånebelastning i perioden utenom VAR¹ er totalt kr. 60 millioner, noe som gir en snitt i perioden på kr. 15,02 millioner pr. år. Summen av avdrag i planperioden er på 77,88 mill, som gir et snitt pr år på 19,47 mill. Dersom man tar snitt avdrag og reduserer med 10 % (1,95 mill) ser vi at aktiviteten i planperioden ligger godt innenfor handlingsregelen som vi styrer etter.

Handlingsregelen ble vedtatt i bystyret i sak 88/2011 ifm budsjettbehandlingen for 2012 og lyder som følger: «Innenfor en planperiode (4 år) skal ikke netto låneopptak i snitt pr. år overstige den sum som er betalt i avdrag siste regnskapsår minus 10 %. Det forutsettes at inneværende planperiode gradvis styres mot å innfri regelens intensjon. Investeringer innenfor selvkostområdene omfattes ikke av regelen.»

Rådmannen tilstreber å tilpasse investeringsnivået etter vedtatt handlingsregel, men ser at reglen har sine svakheter som gjør det vanskelig å være konsekvent. Eksempelvis ved investeringer i boligområder eller næringsområder hvor investeringskostnadene tas ved opparbeidelse/anskaffelse av arealene, mens salgsinntektene kan strekke seg langt ut over planperioden.

Handlingsregelen tar kun hensyn til netto låneopptak, og ikke netto effekt på driftsregnskapet. Følgelig vil investeringer som f.eks. gir rente og avdragskompensasjon og som ikke gir vesentlig innvirkning på netto kapitalkostnad, ikke hensyntas i handlingsregelen.

Rådmannen har i denne planperioden hatt en krevende prioriteringsjobb for å redusere investeringsnivået, og samtidig skape handlingsrom for mulig å bygge et senter for samlokalisering av helsetjenester.

Mange av tiltakene i investeringsplanen er tiltak som er høyst nødvendig, og noen pålagt gjennom pålegg, og har ikke kunne tas bort.

¹ Vann, avløp og renovasjon, også kalt selvkostområdene

Rådmannen bør ha litt handlingsrom ved vurdering av investeringsplanen ifht handlingsregelen, men anser prinsippet som meget viktig for å få ned lånegjelden og investeringsnivået over tid.

Dersom vi ser på hvordan investeringene er fordelt på satsingsområdene, blir bildet som vist i tabellen under.

Investeringsplan 2016-2019 (i hele 1000)	2 016	2 017	2 018	2 019
Satsningsområde i kommuneplan	INV Bto	INV Bto	INV Bto	INV Bto
Attraktivitet	26 453	22 625	14 300	17 550
Kunnskap	2 600	400	400	400
Organisasjonsutvikling	1 500	1 500	1 500	1 500
Regional utvikling	3 050	1 500	1 500	1 500
Sum investeringsplan 2016-2019	33 603	26 025	17 700	20 950

Tabell 3: Investeringsnivå fordelt på satsingsområder

Hvert av satsningsområdene er delt inn i flere delmål, og hver enkelt investering er plassert innenfor en kategori som er inndelt i handlingsprogrammets tabell over alle tiltakene.

Risør kommune har de siste årene investert mye innenfor sektorene skole og kunst og kultur, noe som resulterer i at det ikke er lagt inn særlige investeringer i planperioden.

7.2.2 Effekt på drift

Investeringene over påvirker driftsnivået på flere måter. En investering kan medføre økte inntekter i form av husleie eller leie av båtplass, eller den kan medføre effektivisering ved at oppgradering av bygg eller annen infrastruktur gjør vedlikehold enklere. På den annen side kan en investering også medføre økte driftsutgifter dersom investeringen medfører at et kommunalt tilbud økes, som f.eks. ved bygging av ny barnehage for å øke antall barnehageplasser.

Effektene som er nevnt over, er ofte vanskelige å tallfeste. I de tilfellene effekten ansees for vesentlig, er den omtalt under det enkelte tiltak tidligere i handlingsprogrammet.

I tillegg til effektene over, vil alle investeringene (utenom investeringer i selvkostområdene) påvirke driftsnivået i form av kapitalkostnader.

	2016	2017	2018	2019
1 Lånemasse 1/1	622 562 000	630 546 000	632 432 000	627 075 000
2 Av dette tilhører VAR	106 230 000	108 230 000	114 680 000	116 830 000
3 Lånebehov totalt ila året	26 582 000	20 750 000	13 570 000	16 980 000
4 Lånebehov eks. selvkostområdene	24 582 000	14 300 000	11 420 000	9 780 000
5 Avdrag forutsatt 30 år	18 598 000	18 864 000	18 927 000	18 748 000
6 Samlet avdrag selvkost	5 321 000	5 172 000	5 234 000	5 257 000
7 Rente	2,00 %	2,10 %	2,25 %	2,70 %
8 Rentebelastning inkl. VAR	18 448 000	18 886 000	19 347 000	18 355 000
9 Samlet rente selvkost	3 002 000	3 084 000	3 227 000	3 737 000
10 Rentekompensasjon nye tiltak	0	0	0	0
11 SUM virkning på driftsbudsjettet	28 723 000	29 494 000	29 813 000	28 109 000
12 Endring fra året før	(151 000)	771 000	319 000	(1 704 000)
13 Endring fra 2015	(151 000)	620 000	939 000	(765 000)

Tabell 4: Konsekvenser av investeringsnivået.

Tabellen over forsøker å synliggjøre utvikling i kapitalkostnadene i perioden 2016 til 2019.

Tabellen gir ellers oversikt over følgende:

1. Forventet lånemasse pr 1/1 hvert år, forutsatt at investeringer skjer etter planen.
2. Hvor mye av lånemassen som er knyttet til VAR områdene, og dermed teoretisk ikke belaster kommunens øvrige regnskap med kapitalkostnader.
3. Forventet lånebehov i perioden – ref. Tabell 2.
4. Lånebehov eks. lån til VAR områdene.
5. Forventet avdrag på lån, gitt 30 år avdragstid.
6. Avdrag som kan belastes VAR / selvkostområdene.
7. Forventet flytende lånerenter (3 måneders NIBOR tillagt bankens margin)
8. Anslag på totale rentekostnader pr år
9. Andel av rente som dekkes fra selvkostområdene
10. Forventet endring i rentekompensasjon som følge av nye tiltak i planperioden.
11. Samlet virkning på driftsbudsjettet av kommunens investeringer.
12. Endring i pkt. 11 fra år til år.
13. Endring i pkt. 11 fra 2015 til hvert enkelt år i perioden.

8) Driftsrammer for perioden

Kapittelet omhandler de felles inntekter og utgifter som legges til grunn for økonomiplanen, samt driftsrammer for hver enkelt enhet i perioden. Det er lagt mest vekt på konsekvensene for det første året i perioden – 2016, men også videre drift i perioden er omtalt.

Rammene i 2016 er beregnet med bakgrunn i budsjetttrammene vedtatt for 2015. Driftsrammene baserer seg på de investeringer som er omtalt i kapittel 7) og de tiltak som ligger i handlingsprogrammet.

8.1 ØKONOMISKE KONSEKVENSER AV TILTAK I HANDLINGSPROGRAMMET

Handlingsprogrammet tar for seg både driftstiltak og investeringstiltak, herunder også driftstiltak uten økonomiske konsekvenser som man kan se under kapittelet «handlingsprogram 2016-2019». I dette kapittelet tar vi kun for oss driftstiltakene som har økonomisk konsekvens for enhetenes rammer i planperioden.

Driftskonsekvensene av tiltak som er omtalt og foreslått i handlingsprogrammet er vist i tabellen under:

Enhet	Tiltak (m/øk.kons)	2 016 Drift	2 017 Drift	2 018 Drift	2 019 Drift
NAV	Aktivitet for øk.sosialhjelp/tiltakskoordinator	300	300	300	300
HAB	Ombygging Orreveien (økt leieinntekt)	-50	-50	-50	-50
HAB	Boligtilbud uten heldøgn tilstedeværelse (U)	50	0	0	0
OMS	Legestilling Frydenborgsenteret	600	600	600	600
OMS	Bemannings psykisk helse (videreføring)	1 200	1 200	1 200	1 200
RÅD	Helseplan	0	100	0	0
BYG	Gamle kommunale eiendomssaker (videreføring)	500	0	0	0
KUL	Støtte Risør Trebåtfestival driftstilskudd	200	150	100	50
RÅD	Overføring av kommunal eiendom	50	0	0	0
ETT	Bobilparkering Tjenna (driftsinntekt)	-200	-200	-200	-200
ETT	Vedl.hold kom.bygg	1 000	1 000	1 500	1 500
ETT	Vedlikeholdsplan kommunale bygg	300	0	0	0
RÅD	Regulering Steinmolo Strandgata	300	0	0	0
ETT	Infrastrukturplan (U)	0	600	0	0
OMS	Kreftkoordinator	240	240	240	240
SKOLE	Kompetanse for kvalitet - sentral avsetning	300	300	300	300
BHG	Tidlig Innsats i Lærende Fellesskaper	50	0	50	0
SKOLE	Realfagsatsning i skole & barnehage	200	150	150	0
SKOLE	Veiledning av nyutd/nytilsatte lærere & bhg.lærere	60	60	60	60
STF	Evaluerings/ending av seniortiltak	-700	-700	-700	-700
STF	Etablering kompetansetiltak (Seniortiltak)	350	350	350	350
BV	Interkommunalt barnevern Øst i Agder	1 750	1 750	1 750	1 750
BV	Barnevernsvakt	250	250	250	250
OMS	Frisklivssatsning (videreføring)	300	300	300	300
ETT	Energimerking av kom.bygg	400	0	0	0
RÅD	Næringsplan	100	0	0	0
OMS	Omsorgsboliger (U)	100	0	0	0
Samlet driftstiltak i HP 2016-2019		7 650	6 400	6 200	5 950

Tabell 5: Økonomiske konsekvenser av forslag til tiltak i handlingsprogrammet og justering av drift i perioden.

Totalt sett utgjør driftstiltakene kr. 7,65 mill i 2016.

Enkelte av tiltakene representerer permanent økning av driftsbudsjettet i enkelte tjenester, og fører på denne måten til en endring av fordeling av driftsrammer.

Andre tiltak er mer avgrensede prosjekter, som kan foreslås dekkes fra fond, eller mellomfinansieres fra fond.

Rådmannen har i planperioden 2016-2019 kun foreslått at «Gamle kommunale eiendomssaker» skal dekkes fra disposisjonsfond som følge av vedtak fattet i sist handlingsprogram. Tiltaket «Frisklivsatsning» blir i 2015 dekket av mindreforbruk på kommunal medfinansiering ifm Samhandlingsreformen som ble avvirket i 2014. Det vil derfor ikke være grunnlag for samme finansiering fremover, og rådmannen har dermed lagt dem sammen med de andre tiltakene som må dekkes av felles disponible rammer.

8.2 FELLESOMRÅDENE

Fellesområdene samler alle kommunens felles inntekter og utgifter. Dette er i hovedsak inntekter fra skatter og rammetilskudd, finansinntekter, samt forskjellige tilskuddsordninger.

På utgiftssiden er kapitalkostnadene knyttet til kommunens gjeld størst. I tillegg kommer avsetninger til lønn og pensjon, lærlinger og lignende som senere fordeles ut på de enhetene som belastes med kostnadene.

8.2.1 Forutsetninger

Renter

Kommunen forholder seg til forskjellige renter i budsjettet. De forskjellige rentene avviker fra hverandre i størrelse og utvikling, men er selvfølgelig påvirket av de samme trendene.

Når det gjelder kommunens innskuddsrente i bank, har kommunen en bankavtale med 0,9 % påslag på 3 mnd NIBOR som rentebetingelser. Anbefalinger fra Finansinnkjøp AS er lagt til grunn som grunnlagsrente. Grundigere analyser vil legges til grunn ved budsjettarbeidelsen på høsten.

Det er lagt til grunn en gjennomsnittlig likviditet i perioden med basis de siste års finansforvaltning og nedgående trend i likviditeten.

	2015	2016	2017	2018	2019
Rente (est. 3 mnd NIBOR)	1,60 %	1,40 %	1,50 %	1,65 %	2,10 %
Margin på innskudd	0,90 %	0,90 %	0,90 %	0,90 %	0,90 %
Innskuddsrente	2,50 %	2,30 %	2,40 %	2,55 %	3,00 %
Gjennomsnittlig likviditet	kr 70 000 000	kr 60 000 000	kr 55 000 000	kr 50 000 000	kr 50 000 000
Renteinntekter	kr 1 750 000	kr 1 380 000	kr 1 320 000	kr 1 275 000	kr 1 500 000

Tabell 6: Innskuddsrente og renteinntekter

Når det gjelder lånerenter, har kommunen flere lån med forskjellige betingelser. I underkant av 50 % av lånene løper til flytende rente fordi kommunen har inngått rentebindingsavtaler for å begrense sårbarheten ved rentesvingninger på kommuneøkonomien.

Rentebytteavtale	Avtaletype	Beløp	Betingelse	Løpetid
Nordea 1 (2008)	Fast til flytende	100 000 000	4,81 %	november 18
Nordea 3 (2012)	Fast til flytende	53 460 000	3,47 %	mars 21
Nordea 2 (2011)	Fast til flytende	38 000 000	3,26 %	desember 18
Nordea 4 (2014)	Fast til flytende	60 288 000	1,70 %	september 21
DNB 6 (2011)	Fast til flytende	100 000 000	4,10 %	mars 17
Sum rentebytteavtaler		351 748 000		

Tabell 7: Oversikt over kommunens rentebindinger på lån.

Disse rentebytteavtalene medfører at store deler av kommunens gjeld er tilnærmet upåvirket av renteendringer på mellomlang sikt. Begge de «dyreste» avtalene

utløper i planperioden, og det er lagt til grunn at 100 mill av disse bindes videre i en ny rentebindingsavtale ved refinansiering.

Tabellen under viser underlaget for beregning av rentekostnader i økonomiplanen.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Lånemasse 1/1	609 732 000	622 562 000	630 546 000	632 432 000	627 075 000	625 307 000
Nordea Swap	4 810 000	4 810 000	4 810 000	4 810 000	-	-
DnB Swap	4 102 500	4 102 500	4 102 500	4 102 500	4 102 500	4 102 500
Nordea Swap	1 855 062	1 855 062	1 855 062	1 855 062	1 855 062	1 855 062
Nordea Swap	1 238 800	1 238 800	1 238 800	1 238 800	1 238 800	1 238 800
Nordea Swap	1 024 896	1 024 896	1 024 896	1 024 896	1 024 896	1 024 896
Sum bundne rentekostnader	13 031 258	13 031 258	13 031 258	13 031 258	8 221 258	8 221 258
Sum bundne lån	351 748 000	351 748 000	351 748 000	351 748 000	251 748 000	251 748 000
Lån Flytende (lånemasse-bundne lån)	257 984 000	270 814 000	278 798 000	280 684 000	375 327 000	373 559 000
Rente flytende	2,00 %	2,00 %	2,10 %	2,25 %	2,70 %	3,00 %
Sum flytende rentekostnader	5 159 680	5 416 280	5 854 758	6 315 390	10 133 829	11 206 770
Rentekostnad inkl. VAR	18 191 000	18 448 000	18 886 000	19 347 000	18 355 000	19 428 000

Tabell 8: Lånerenter

Som tabellen viser er rentekostnaden totalsummen av renter på de faste avtalene, og andel flytende lån multiplisert med et anslag på renteutvikling i perioden.

Pensjon

Pensjonskostnadene i kommunene er varslet å øke betydelig i årene som kommer.

Det akkumulerte premieavviket er betydelig i Risør kommune, og en større andel av våre frie midler vil fremover gå med til å dekke inn den amortiserte kostnaden vi skyver foran oss. Rådmannen har i Handlingsprogram og økonomiplan 2016-2019 tatt neste skritt i prosessen med å gjøre kommunen uavhengig av denne «likso minntekten» og forberede driften på den kommende kostnadsøkningen som det akkumulerte premieavviket vil gi.

Rådmannen har bevist predikert om problematikken rundt premieavviksinntekten og den eskalerende amortiseringskostnaden de senere år. Gjennom tiltaket gjort i felles avsetninger i 2016 skal Risør kommune være uavhengig av denne inntekten. Rådmannen har ikke budsjettert med premieavviksinntekt i planperioden, samtidig som det er budsjettert med forventet amortiseringskostnad.

Rådmannen vil som følge av tiltaket i 2016 kunne delbetale pensjonspremiene med opparbeidet premiefond, som igjen vil gi positivt utslag på den løpende likviditeten til kommunen.

Utbytte Agder Energi

Kommunen har en relativt stor eierpost i selskapet, og utbytte er og har vært en betydelig inntekt for kommunen.

Rådmannen har i planperioden videreført ordningen som ble vedtatt i 2013 hvor vi legger til grunn et «fast» utbytte fra selskapet, og balanserer avviket mot disposisjonsfondet hvert år. Nytt fra 2016 er at selskapet har vedtatt ny utbyttestrategi og senker «gulvet» fra 500 mill til 400 mill som gir kr.468' lavere utbytte under samme forutsetninger.

Rådmannen foreslår at Risør kommune budsjetterer med et overskudd i selskapet på kr. 700 millioner pr år i perioden. Med en eierandel på 1,17 %, vil dette gi en inntekt for kommunen på kr. 6 786 000,- pr. år. Beløpet er ikke justert for deflator eller inflasjon.

	2015	2016	2017	2018	2019
Andel	1,17 %	1,17 %	1,17 %	1,17 %	1,17 %
Resultat	700 000 000	700 000 000	700 000 000	700 000 000	700 000 001
Utbyttegrunnlag*	620 000 000	580 000 000	580 000 000	580 000 000	580 000 001
Utbytte Risør	-7 254 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000

Tabell 9: Utbytte fra Agder Energi – forslag til budsjett.

* Utbyttegrunnlaget utgjør 400 mill pluss 60 % av overskytende av resultatet.

Dette vil bety at dersom resultatet i Agder Energi AS varierer som vist under, vil avvik mellom budsjett og faktisk utbetalt kunne føres mot fond.

Utbyttevurdering	Alt 1	Alt 2	Alt 3	Alt 4	Alt 5
Andel	1,17 %	1,17 %	1,17 %	1,17 %	1,17 %
Resultat	600 000 000	650 000 000	700 000 000	850 000 000	900 000 000
Utbyttegrunnlag	520 000 000	550 000 000	580 000 000	670 000 000	700 000 000
Budsjettert utbytte	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000
Utbetalt utbytte	-6 084 000	-6 435 000	-6 786 000	-7 839 000	-8 190 000
Avsetning til fond	0	0	0	-1 053 000	-1 404 000
Bruk av fond	702 000	351 000	0	0	0

Tabell 10: Utbytte fra Agder Energi AS – eksempler på ulike scenario for utbytteinntekt.

Som eksempelet over viser, vil et resultat på under ca kr. 700 mill. i selskapet føre til bruk av fond, mens et resultat på over 700 mill. vil føre til avsetning til fond.

Lønnsoppgjør

Handlingsprogrammet legges i 2016 kroner og justeres ikke for lønns og prisvekst utover i perioden. Skatt og rammetilskudd fra staten baseres på de samme forutsetninger. Det er ikke lagt inn forutsetninger for lønnsutvikling i perioden 2017-2019, og lønnsavsetningen som er beregnet for å dekke oppgjøret i 2016 videreføres derfor i hele perioden.

Lønnsoppgjøret i 2016 er her budsjettert med en lønnsvekst på 3,2 %. Planen setter av kr. 7 000 000,- til neste års lønnsoppgjør som er et hovedoppgjør.

Tallene for skatt og rammetilskudd er justert med samme lønnsvekst i deflator.

Deflator

Hele økonomiplanen er lagt i 2016 kroner. For å oppjustere tallene fra 2015 til 2016 – kroner, er det lagt til grunn en deflator på 2,9 %. Denne består av en lønnsvekst på 3,2 % og en prisvekst på 2,3 %. Skatt og rammetilskudd er oppjustert med denne deflator.

Endelig deflator blir ikke kjent før i statsbudsjettet for 2016 og inneholder dermed en liten usikkerhet.

Eiendomsskatt

Risør kommune innførte eiendomsskatt i 2003, og var forpliktet til å justere takstene etter 10 år. I budsjettet for 2013 ble det gjort en kontorforretning som innebar at en kostbar re-taksering av alle eiendommene kunne unngås, og eiendomsskattegrunnlaget ble økt med 10 %. Samme prosess ble gjort ifm budsjettene for 2014 og 2015. Takstene er ikke endret i planperioden. Summene er basert på 2015 budsjett og en estimert økning på kr.100.000 pr år fordi det bygges flere eiendommer som illegges eiendomsskatt.

Rådmannen har ingen ønsker om å øke eiendomsskatten ytterligere, men vurderinger rundt behovet for ytterligere økning av takstgrunnlaget, eller re-taksering av alle eiendommer, blir gjort i budsjettprosessen.

8.2.2 Felles inntekter og utgifter

Tabellen under viser det kommunen har av felles inntekter og utgifter. Inntekter er i hovedsak inntekter fra skatt og rammetilskudd, forskjellige finansieringsordninger, eiendomsskatt og finansinntekter. På utgiftssiden finner vi stort sett finanskostnader, med renter og avdrag som de største postene.

	Oppr. budsjett 2015	Prognose 2015 rev. Bud	2016	2017	2018	2019
Felles inntekter og utgifter						
Kompensasjon fra Husbanken	-3 525 000	-3 525 000	-3 525 000	-3 500 000	-3 468 000	-3 428 000
Reform 97	-386 000	-386 000	-379 000	-219 000	0	0
Motpost kalk.renter VAR området	-3 723 000	-3 723 000	-3 002 000	-3 084 000	-3 227 000	-3 737 000
Rammetilskudd fra staten	-164 349 000	-165 524 000	-174 652 000	-176 487 000	-178 323 000	-180 160 000
Inntektsutjevning	-32 322 000	-31 207 000	-32 766 000	-32 766 000	-32 766 000	-32 766 000
Skjønnsmidler	-1 600 000	-1 600 000	-1 500 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000
Distriktstilskudd	-8 052 000	-8 052 000	-8 292 000	-8 328 000	-8 328 000	-8 328 000
Trekk		0	2 145 000	2 145 000	2 145 000	2 145 000
Skatt på formue og inntek	-139 926 000	-138 326 000	-145 238 000	-145 238 000	-145 238 000	-145 238 000
Eiendomsskatt	-17 853 000	-17 853 000	-17 953 000	-18 053 000	-18 153 000	-18 253 000
Eiendomsskatt (verk og bruk)	-1 010 000	-1 010 000	-1 010 000	-1 010 000	-1 010 000	-1 010 000
Motpost avskrivninger (kun VAR)	-5 321 000	-5 321 000	-5 321 000	-5 172 000	-5 234 000	-5 257 000
Sum frie inntekter	-378 067 000	-376 527 000	-391 493 000	-392 712 000	-394 602 000	-397 032 000
Finansinntekter						
Renteinntekter	-1 750 000	-1 750 000	-1 380 000	-1 320 000	-1 275 000	-1 500 000
Renteinntekter fordringer	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Utbytte Agder Energi AS	-7 254 000	-7 254 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000
Mottatte avdrag Tjenna bh	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000	-5 000	0
Sum finansinntekter	-9 114 000	-9 114 000	-8 276 000	-8 216 000	-8 166 000	-8 386 000
Samlede inntekter ramme 9	-387 181 000	-385 641 000	-399 769 000	-400 928 000	-402 768 000	-405 418 000
Finanskostnader						
Bankgebyrer	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Internkjøp- kun mot 17900	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Renteutgifter	19 966 000	19 966 000	18 448 000	18 866 000	19 347 000	18 355 000
Overkurs 2004	908 000	908 000	908 000	908 000	908 000	908 000
Betalte avdrag	20 100 000	20 100 000	18 598 000	18 864 000	18 927 000	18 748 000
Avskrivninger tilskudd vann	71 000	71 000	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-800 000	-800 000	-500 000	0	0	0
Avsetninger til disp fond.	0	0	0	0	0	0
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0
Sum finanskostnader	40 445 000	40 445 000	37 654 000	38 838 000	39 382 000	38 211 000
Til fordeling drift	-346 736 000	-345 196 000	-362 115 000	-362 090 000	-363 386 000	-367 207 000

Tabell 11: Felles utgifter og inntekter i perioden

Videre kommenteres den enkelte linje i tabellen over med referanse til punktet til høyre i tabellen.

1. Kompensasjon fra Husbanken

Kommunen mottar rente og avdragskompensasjon fra Husbanken på investeringer som inngår i forskjellige statlige ordninger.

Kommunen mottar rentekompensasjon innenfor 3 ordninger; omsorgsboliger, skolebygg og kirkebygg, og avdragskompensasjon for Omsorgsboliger og sykehjemsplasser. Prognosene er basert på samme forutsetninger som i budsjettet for 2015, og vil som følge av renteutviklingen fremstå som noe optimistisk. Nye oppdaterte prognoser fra Husbanken forventes til budsjettprosessen.

2. Kompensasjon for Reform -97

Ifm. reform 97 ble kommunen pålagt å gjøre enkelte investeringer. Staten dekker rentene på lån til investeringene gjennom rentekompensasjon i 20 år. Risør kommune vil motta kompensasjon tom. 2017. Beløpene reduseres hvert år i takt med en forventet nedbetaling av lånene. Inntekten er dermed tatt bort fra 2018.

3. Overføring til investering

Overgangsordningen med mva-kompensasjon i drift for investeringer er ferdig, og alle midler avsatt til utbedring av tilfluktsrom er oppbrukt, og det er ikke forventet at kommunen vil ha mulighet til å finansiere investeringene med driftsmidler i perioden. Posten er derfor satt i 0 for hele planperioden.

4. Føringer mot VAR / selvkostområdene

Alle investeringer i VAR områdene skal dekkes av selvkost. Det betyr at kapitalkostnader knyttet til lån som finansierer investeringer i vann og avløp skal dekkes av avgifter. I og med at kommunens totale rente- og avdragskostnader føres samlet, kompenseres fellesområder med en intern overføring fra selvkostområdene. Tabellen viser to summer pr år.; en for samlet avdragskompensasjon og en for samlet rentekompensasjon².

5. Overføringer fra staten – Skatt og rammetilskudd

Summene er hentet fra Tabell 1 i avsnitt 5.5.

6. Skjønnsmidler

Fylkesmannen mottar hvert år en pott som deles ut som skjønnsmidler til kommuner med spesielle utfordringer som ikke hensyntas i inntektssystemet. Risør kommune har mottatt mellom 1 og 1,7 mill. i slike skjønnsmidler de siste årene. Rådmannen har i planperioden vurdert at kommunen vil få en reduksjon i skjønnsstilskuddet som følge av nedtrappingen av trekket i rammetilskuddet, knyttet til redusert arbeidsgiveravgiftssats, som ble lagt frem ifm kommuneproposisjonen.

7. Trekk

For å korrigere de generelle driftsrammene som deles ut til enhetene for spesielle ordninger eller satsinger som skal kanaliseres til bestemte enheter, trekkes disse midlene ut av rammen til fordeling. For perioden 2016-2019 dreier dette seg om følgende satsninger;

Særsilt satsning i kom.prp	2016	2017	2018	2019
Øyeblikkelig hjelp inlemmes i Rt	0	0	0	0
Helsestasjon/skolehelsetj 200 mill	839 000	839 000	839 000	839 000
RUS 400 mill (2015-nøkkel)	500 000	500 000	500 000	500 000
RUS/psykiatri utlemming	-146 000	-146 000	-146 000	-146 000
Gratis kjernetid	141 000	141 000	141 000	141 000
Fleksibelt bhg-opptak 400 mill	811 000	811 000	811 000	811 000
SUM	2 145 000	2 145 000	2 145 000	2 145 000

Tabell 12: Varslede satsningsområder i kommuneproposisjonen for 2016 særfordelt i rammetildelingen.

² Rentekompensasjonen er basert på gjennomsnittlig rente på 5-årige swaprente +0,5 %.

Det er varslet at øremerket tilskudd til Kommunal øyeblikkelig hjelp skal innlemmes i rammetilskuddet i 2016, men da grunnlaget ikke er klart før i Statsbudsjettet har KS valgt å holde det utenfor prognosemodellene foreløpig. Satsningen på Rus med 400 mill i 2016 skal fordeles etter delkostnadsnøkkelen for sosialhjelp som ikke foreligger før i Statsbudsjettet. Tallet som er fordelt er dermed lagt på grunnlag av samme delkostnadsnøkkel for 2015.

8. Eiendomsskatt

Budsjettet for eiendomsskatt er kommentert tidligere i avsnitt 8.2.1 om forutsetninger.

9. Renteinntekter, renteutgifter og avdrag

Budsjettet for renteinntekter og renteutgifter er kommentert i avsnitt 8.2.1 om forutsetninger. Når det gjelder avdrag er disse omtalt i avsnitt 7.2.2 om investeringenes effekt på drifta.

10. Renteinntekter fordringer

Risør kommune krever inn renter for fordringer som ikke blir betalt til forfall. Dette budsjetteres med et beløp som basert på inntekten de siste årene.

11. Utbytte Agder Energi

Budsjettet for utbytte er omtalt tidligere i avsnitt 8.2.1 om forutsetninger.

12. Avdrag Tjenna barnehage

Risør kommune har gitt et lån til Tjenna barnehage som betales ned med kr. 10 000,- hvert år og er ferdig nedbetalt i 2017.

13. Bankgebyrer

Budsjettet dekker gebyrer som følger av vår bankavtale og andre bankomkostninger knyttet til felles drift.

14. Overkurs 2004

Risør kommune kjøpte seg ut av en rentebytteavtale i 2004. Summen nedskrives over 27 år, og vil derfor være en utgiftspost tom. 2031.

15. Internkjøp

Det budsjetteres med en overføring til Enhet for Eiendom og Tekniske Tjenester og enhet for Plan & Byggesak på til sammen kr. 100 000,- for administrasjon av eiendomsskatten.

16. Disposisjoner mot fond

Det er budsjettert bruk av disposisjonsfond med kr.500 000,- i planperioden til tiltak i Handlingsprogrammet. Det gjelder tiltak til opprydding av gamle eiendomssaker i 2015 og 2016.

Tiltaket Frisklivsatsning på kr.300 000 skulle vært finansiert av mindreforbruk på KMF i Samhandlingsreformen som nå er avviklet. Tiltaket er følgelig foreslått dekket innenfor driftsrammene da rådmannen ønsker dette innarbeidet i rammene til Omsorg i perioden fremover.

Rådmannen anser det som svært viktig å være forsiktig med «sparepengene» mht de økonomiske utfordringene vi ser i årene som kommer, spesielt med tanke på det voksende premieavviket. Rådmannen vil tilstrebe å tilføre «disposisjonsfond for

premieavvik» så mye midler som mulig i årene som kommer, og ønsker derfor å holde bruken av de «frie» fondene på et minimumsnivå.

8.2.3 Felles avsetninger

For å håndtere usikre utgifter som gjelde alle driftsenhetene felles, settes det av midler sentralt til en del ordninger, disse vises i tabellen under.

	Opprinnelig budsjett 2015	Prognose 2015	2016	2017	2018	2019
Lønnsoppgjør	6 000 000	6 000 000	7 000 000	7 000 000	7 000 000	7 000 000
Avsetning	0	0	0	0	0	0
Premieavvik pensjon nto	0	0	9 500 000	10 500 000	11 500 000	12 500 000
Lærlinger	1 632 000	1 632 000	1 640 000	1 640 000	1 640 000	1 640 000
Handlingsprogram	2 650 000	2 650 000	7 650 000	6 400 000	6 200 000	5 950 000
Seniortiltak	700 000	700 000	0	0	0	0
Annet	0	0	0	0	0	0
Valg	300 000	300 000	0	250 000	0	250 000
Avsetninger	11 282 000	11 282 000	25 790 000	25 790 000	26 340 000	27 340 000

Tabell 13: Avsetninger sentralt

Videre kommenteres den enkelte linje i tabellen over med referanse til punktet til høyre i tabellen.

1. Lønnsoppgjør

Avsetningen og beregningen av den er omtalt tidligere under avsnitt 8.2.1 om forutsetninger.

2. Premieavvik pensjon

Netto premieavvik er i 2016-2019 beregnet ut fra estimert amortiseringskostnad på akkumulert premieavvik. Rådmannen tok i planperioden 2015-2018 første skritt i å gjøre kommunens drift delvis uavhengig av premieavviksinntekten, og nå tas neste skritt som fjerner hele den konstruerte inntekten fra driften. Kommunen vil da, i teorien, få et overskudd tilsvarende premieavvikinntekten som kan avsettes til eget disposisjonsfond som er «øremerket» kommende kostnader.

3. Lærlinger

Det er budsjettet med 10 lærlinger i organisasjonen i hele perioden. Det er ikke funnet handlingsrom for å øke denne andelen i planperioden.

4. Handlingsprogram

Avsetningen til tiltak i handlingsprogrammet er tidligere vist i Tabell 5 i avsnitt 8.1.

5. Seniortiltak

Rådmannen jobber med evalueringen av tiltaket slik det fremstår i dag. Foreløpig konklusjon er at tiltaket ikke gir vesentlig positiv effekt som et rent lønnstilskudd for de over 60. Rådmannen har derfor fjernet tiltaket i planperioden, og lagt inn egne tiltak i Handlingsprogrammet for perioden som skal erstatte dagens ordning og forhåpentligvis gi en bedre effekt for de ansatte og kommunen som arbeidsgiver.

6. Valg

Det settes av penger sentralt til administrasjon av valg de årene dette skal gjennomføres. Det ble satt av noe mer i 2015 pga forventet ekstra kostnader ifm ny valgordning.

8.2.4 Oppsummert – til fordeling

Tabellen under viser total ramme til fordeling mellom driftsenhetene etter at både felles inntekter, felles utgifter og avsetninger er tatt hensyn til.

	Opprinnelig budsjett 2015	Prognose 2015	2016	2017	2018	2019
Felles innt. og utg.	-346 736 000	-345 196 000	-362 115 000	-362 090 000	-363 386 000	-367 207 000
Avsetninger	11 282 000	11 282 000	25 790 000	25 790 000	26 340 000	27 340 000
Til fordeling	-335 454 000	-333 914 000	-336 325 000	-336 300 000	-337 046 000	-339 867 000
Endring fra året før		1 540 000	-871 000	25 000	-746 000	-2 821 000

Tabell 14: Rammer til fordeling på enhetene

Endringen i disponible totalrammer viser en positiv trend, som delvis kan forklares med en befolkningsframskriving i prognosemodellen som kan fremstå noe optimistisk, og dels som et resultat av lave markedsrenter og moderat investeringsnivå som påvirker kommunens totale kapitalkostnad.

8.3 FORDELING AV RAMMER

8.3.1 Prinsipper for fordeling

For å ”konvertere” dagens budsjett til et budsjett i 2016 kroner, er alle poster i vedtatt budsjett oppjustert med lønnsvekst, prisvekst eller deflatorjustert. Hvilken faktor som er brukt avhenger av type kostnad og konto.

Når dette er gjort for alle enheter, kommer behovet for rammer for å opprettholde dagens drift frem som vist under;

Fordeling			
	2015	2016	%andel
Rådmannen	23 103 000	23 781 673	6,9 %
Støttefunksjoner	10 291 000	10 637 462	3,1 %
Habilitering	26 478 000	27 311 065	7,9 %
Omsorg	94 140 000	97 154 037	28,1 %
Kultur	10 089 000	10 374 371	3,0 %
Plan og byggesak	1 178 000	1 257 131	0,4 %
VAR	0	0	0,0 %
Eiendom og tekniske tjenester	24 223 000	25 040 820	7,2 %
Barnehage og barneskole	90 172 000	93 111 406	26,9 %
Ungdomskole og VIRK	27 387 000	28 239 149	8,2 %
Helse & Sosial	28 393 000	29 326 549	8,5 %
SUM	335 456 000	346 236 000	100,0 %

Tabell 15: Konstruert rammebehov 2016

Tabellen viser at det totale behov fra alle enhetene for å opprettholde dagens drift er kr. 346,2 mill i 2016. Det samme behovet vil også ligge i resten av perioden i og med at hele økonomiplanen legges i 2016 kroner. Tabellen viser også enhetens andel av den totale driftsrammen, som også er andelen av «ostehøvelkuttet»

8.3.2 Økonomiske utfordringer i perioden

Dersom vi legger inn rammene til disposisjon som tidligere omtalt i avsnitt 8.2.4, får vi en oversikt som viser de økonomiske utfordringene for kommunen i perioden;

Fordeling 2016 - 2019					
	2015	2016	2017	2018	2019
Rådmannen	23 103 000	23 782 000	23 782 000	23 782 000	23 782 000
Støttefunksjoner	10 291 000	10 637 000	10 637 000	10 637 000	10 637 000
Habilitering	26 478 000	27 311 000	27 311 000	27 311 000	27 311 000
Omsorg	94 140 000	97 154 000	97 154 000	97 154 000	97 154 000
Kultur	10 089 000	10 374 000	10 374 000	10 374 000	10 374 000
Plan og byggesak	1 178 000	1 257 000	1 257 000	1 257 000	1 257 000
VAR	0	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	24 223 000	25 041 000	25 041 000	25 041 000	25 041 000
Barnehage og barneskole	90 172 000	93 111 000	93 111 000	93 111 000	93 111 000
Ungdomskole og VIRK	27 387 000	28 239 000	28 239 000	28 239 000	28 239 000
Helse & Sosial	28 393 000	29 327 000	29 327 000	29 327 000	29 327 000
Felles	-346 736 000	-362 115 000	-362 090 000	-363 386 000	-367 207 000
Avsetninger	11 282 000	25 790 000	25 790 000	26 340 000	27 340 000
SUM	0	9 908 000	9 933 000	9 187 000	6 366 000

2015 - kroner
2016 - kroner

Tabell 16: Fordeling av rammer

Vi ser at en videreføring av dagens drift justert for pris- og lønnsvekst, samt tiltak fra Handlingsprogrammet, skaper en underdekning ifht rammeforutsetningene som ligger til grunn på fellesområdene på ca 9,9 mill fra 2015 til 2016. Driftstiltakene fra Handlingsprogrammet utgjør 7,15 mill av denne underdekningen etter justering for bruk av fondsmidler.

8.3.3 Forslag til tiltak for å komme i balanse

Rådmannen vil i denne økonomiplanen foreslå at belastningen for å få kommunens økonomi i balanse fordeles jevnt mellom driftsenhetene (ostehøvelprinsippet). Dette vil føre til rammer for 2016 som vist under.

Fordeling 2016 - 2019				
	2016	2017	2018	2019
Rådmannen	23 101 000	23 101 000	23 101 000	23 101 000
Støttefunksjoner	10 333 000	10 333 000	10 333 000	10 333 000
Habilitering	26 529 000	26 529 000	26 529 000	26 529 000
Omsorg	94 374 000	94 374 000	94 374 000	94 374 000
Kultur	10 077 000	10 077 000	10 077 000	10 077 000
Plan og byggesak	1 221 000	1 221 000	1 221 000	1 221 000
VAR	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	24 324 000	24 324 000	24 324 000	24 324 000
Barnehage og barneskole	90 447 000	90 447 000	90 447 000	90 447 000
Ungdomskole og VIRK	27 431 000	27 431 000	27 431 000	27 431 000
Kvalifisering	28 488 000	28 488 000	28 488 000	28 488 000
Felles	-362 115 000	-362 090 000	-363 386 000	-367 207 000
Avsetninger	25 790 000	25 790 000	26 340 000	27 340 000
SUM	0	25 000	-721 000	-3 542 000

Tabell 17: Utfordringer i perioden 2016-2019 etter at 2016 er balansert.

I tabellen er 2016 justert til balanse ved å redusere rammen for alle enhetene relativt sett like mye.

Som tabellen viser er det største kuttet allerede tatt i 2016, og resten av perioden balanseres med mindre justeringer i 2017, mens rammene økes igjen i slutten av perioden. Årsaken til dette kan forklares med at rådmannen gjør et vesentlig grep i 2016 med innarbeiding av amortiseringskostnadene i driftsrammene med ca 9,5 mill. Rådmannen har da lagt grunnlag for rammene uten at det er tatt høyde for en

drift med overskudd, som kunne gitt handlingsrom for fremtiden. Rådmannen vurderer innarbeidingen av premieavvikskostnaden som et viktig grep i første omgang, og vil vurdere å innarbeide overskudd i kommende handlingsprogram. Etter at rammene for 2016 er justert, bearbeides utfordringer for resterende perioder etter samme prinsipp, og rammene for økonomiplanen blir dermed som vist i neste avsnitt.

8.3.4 Forslag til rammer for perioden

Rammene som vises i tabellen under er rådmannens forslag til økonomiplan for drifta i perioden 2016-2019.

Fordeling 2016 - 2019					
	2016-behov	2016	2017	2018	2019
Rådmannen	23 782 000	23 101 000	23 099 000	23 150 000	23 344 000
Støttefunksjoner	10 637 000	10 333 000	10 332 000	10 355 000	10 442 000
Habilitering	27 311 000	26 529 000	26 527 000	26 586 000	26 808 000
Omsorg	97 154 000	94 728 000	94 721 000	94 930 000	95 721 000
Kultur	10 374 000	10 077 000	10 076 000	10 098 000	10 183 000
Plan og byggesak	1 257 000	1 221 000	1 221 000	1 224 000	1 234 000
VAR	0	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 041 000	24 324 000	24 322 000	24 376 000	24 580 000
Barnehage og barneskole	93 111 000	91 399 000	91 393 000	91 594 000	92 353 000
Ungdomskole og VIRK	28 239 000	27 431 000	27 429 000	27 490 000	27 720 000
Helse & Sosial	29 327 000	29 327 000	29 325 000	29 388 000	29 627 000
Felles		-362 115 000	-362 090 000	-363 386 000	-367 207 000
Særskilte satsninger		-2 145 000	-2 145 000	-2 145 000	-2 145 000
Avsetninger		25 790 000	25 790 000	26 340 000	27 340 000
SUM		0	0	0	0

Tabell 18: Forslag til driftsrammer i perioden 2016 - 2019

Behovskolonnen gir uttrykk for et estimert fremskrevet behov (i 2016 kroner) for å opprettholde driften som ble lagt til grunn i opprinnelig budsjett for 2015.

Videre følger en oversikt over alle enhetenes rammer og rammeutvikling i perioden, samt kommentarer til vesentlige endringer i rammene.

8.4 OVERORDNET RAMMEUTVIKLING I PERIODEN

8.4.1 Rådmannen og rådmannens stab

Som tabellen viser, vil enheten stå overfor et kutt på kr. 681 000,- i budsjett for 2016 i forhold til fremskrevet behov.

Rådmannen	2015	2016-behov	2016	2017	2018	2019
Ramme	23 103 000	23 782 000	23 101 000	23 099 000	23 150 000	23 344 000
Endring fra året før/behov			-681 000	-2 000	51 000	194 000

Tabell 19: Rammer Rådmannen – beløpet for 2015 er i 2015 kroner, og beløpene 2016-2019 er i 2016 kroner.

8.4.2 Enhet for støttefunksjoner

Som tabellen viser, vil enheten stå overfor et kutt på kr. 304 000,- i budsjett for 2016 i forhold til fremskrevet behov.

Støttefunksjoner	2015	2016-behov	2016	2017	2018	2019
Ramme	10 291 000	10 637 000	10 333 000	10 332 000	10 355 000	10 442 000
Endring fra året før/behov			-304 000	-1 000	23 000	87 000

Tabell 20: Rammer Støttefunksjoner – beløpet for 2015 er i 2015 kroner, og beløpene 2016-2019 er i 2016 kroner.

8.4.3 Enhet for Habiliteringstjenester og Enslig mindreårige flyktninger

Som tabellen viser, vil enheten stå overfor et kutt på kr. 782 000,- i budsjett for 2016, i forhold til fremskrevet behov.

Habilitering	2015	2016-behov	2016	2017	2018	2019
Ramme	26 478 000	27 311 000	26 529 000	26 527 000	26 586 000	26 808 000
Endring fra året før/behov			-782 000	-2 000	59 000	222 000

Tabell 21: Rammer habiliteringstjenesten – beløpet for 2015 er i 2015 kroner, og beløpene 2016-2019 er i 2016 kroner.

8.4.4 Enhet for omsorg

Som tabellen viser, vil enheten stå overfor et kutt på kr. 2,78 mill. i budsjett for 2016 i forhold til fremskrevet behov.

Omsorg	2015	2016-behov	2016	2017	2018	2019
Ramme	94 140 000	97 154 000	94 374 000	94 367 000	94 576 000	95 367 000
Endring fra året før/behov			-2 780 000	-7 000	209 000	791 000
Særskilt fordelt satsningsområde			354 000	354 000	354 000	354 000
Ramme korrigert for satsninger			94 728 000	94 721 000	94 930 000	95 721 000

Tabell 22: Rammer omsorg – beløpet for 2015 er i 2015 kroner, og beløpene 2016-2019 er i 2016 kroner.

Behovsavviket reduseres med kr.354 000 som enheten får særskilt tildelt i rammen som følge av satsningene i kommuneproposisjonen. Beløpet som består av en styrking på kr.500 000 (2015) blir redusert med en utlemming fra rammetilskuddet fra tidligere på kr.146 000 innenfor samme fagfelt, skal gå til dekning av satsning på Rustilbud.

Rådmannen påpeker at osthøvelprinsippet slår uheldig ut for enheten da den har den største rammen med 28,1 % og følgelig må ta det største «kuttet», samtidig som omsorgsområdet er det som vokser mest når man ser på demografiutviklingen i årene som kommer. Rådmannen vil ta med den utfordringen med inn i budsjettprosessen høsten 2015.

8.4.5 Enhet for kultur

Som tabellen viser, vil enheten stå overfor et kutt på kr. 297 000,- i budsjett for 2016 i forhold til fremskrevet behov.

Kultur	2015	2016-behov	2016	2017	2018	2019
Ramme	10 089 000	10 374 000	10 077 000	10 076 000	10 098 000	10 183 000
Endring fra året før/behov			-297 000	-1 000	22 000	85 000

Tabell 23: Rammer kultur – beløpet for 2015 er i 2015 kroner, og beløpene 2016-2019 er i 2016 kroner.

8.4.6 Enhet for plan og byggesak

Som tabellen viser, vil enheten stå overfor et kutt på kr. 36 000,- i budsjett for 2016 i forhold til fremskrevet behov.

Plan og byggesak	2015	2016-behov	2016	2017	2018	2019
Ramme	1 178 000	1 257 000	1 221 000	1 221 000	1 224 000	1 234 000
Endring fra året før/behov			-36 000	0	3 000	10 000

Tabell 24: Rammer plan og byggesak – beløpet for 2015 er i 2015 kroner, og beløpene 2016-2019 er i 2016 kroner.

8.4.7 Enhet for eiendom og tekniske tjenester

Som tabellen viser vil enheten stå overfor et kutt på kr. 717 000,- i budsjett for 2016 i forhold til fremskrevet behov.

Eiendom og tekniske tjenester	2015	2016-behov	2016	2017	2018	2019
Ramme	24 223 000	25 041 000	24 324 000	24 322 000	24 376 000	24 580 000
Endring fra året før/behov			-717 000	-2 000	54 000	204 000

Tabell 25: Rammer eiendom og tekniske tjenester – beløpet for 2015 er i 2015 kroner, og beløpene 2016-2019 er i 2016 kroner.

8.4.8 Enhet for barnehage, barneskole og PPT

Som tabellen viser vil enheten stå overfor et kutt på kr.2 664 000,- i budsjett for 2016 i forhold til fremskrevet behov.

Barnehage og barneskole	2015	2016-behov	2016	2017	2018	2019
Ramme	90 172 000	93 111 000	90 447 000	90 441 000	90 642 000	91 401 000
Endring fra året før/behov			-2 664 000	-6 000	201 000	759 000
Særskilt fordelt satsningsområde			952 000	952 000	952 000	952 000
Ny ramme		93 111 000	91 399 000	91 393 000	91 594 000	92 353 000

Tabell 26: Rammer barnehage, barneskole og PPT – beløpet for 2015 er i 2015 kroner, og beløpene 2016-2019 er i 2016 kroner.

Behovsavviket blir redusert med kr.952 000 som enheten får særskilt tildelt i rammen som følge av satsninger i kommuneproposisjonen, og er rettet mot fleksibelt opptak i barnehager (kr.811 000), og gratis kjernetid i barnehager for familier med lav inntekt (kr.141 000).

Rådmannen påpeker at ostehøvelprinsippet slår uheldig ut for enheten som er nest størst av driftsenheten og dekker 26,9 % av «kuttet». Skolene må ta store deler av belastningen som følge av nesten 28 % av enhetens ramme er låst opp i tilskudd til de private barnehagene gjennom fastsatte retningslinjer.

8.4.9 Enhet for ungdomsskole og voksenopplæring

Som tabellen viser vil enheten stå overfor et kutt på kr.808 000,- i budsjett for 2016 i forhold til fremskrevet behov.

Ungdomsskole og VIRK	2015	2016-behov	2016	2017	2018	2019
Ramme	27 387 000	28 239 000	27 431 000	27 429 000	27 490 000	27 720 000
Endring fra året før/behov			-808 000	-2 000	61 000	230 000

Tabell 27: Rammer ungdomsskole og voksenopplæring – beløpet for 2015 er i 2015 kroner, og beløpene 2016-2019 er i 2016 kroner.

8.4.10 Enhet for Helse & Sosial

Som tabellen viser vil enheten stå overfor et kutt på kr.839 000,- i budsjett for 2016 i forhold til fremskrevet behov.

Helse & Sosial	2015	2016-behov	2016	2017	2018	2019
Ramme	28 393 000	29 327 000	28 488 000	28 486 000	28 549 000	28 788 000
Endring fra året før/behov			-839 000	-2 000	63 000	239 000
Særskilt fordelt satsningsområde			839 000	839 000	839 000	839 000
Ramme korrigert for satsninger			29 327 000	29 325 000	29 388 000	29 627 000

Tabell 28: Rammer Helse & sosial – beløpet for 2015 er i 2015 kroner, og beløpene 2016-2019 er i 2016 kroner.

Behovsavviket reduseres med kr.839.000 som enheten får særskilt tildelt i rammen som følge av satsningene i rammetilskuddet. Beløpet skal gå til dekning av videre satsning innen Helsestasjonstjenesten og skolehelsetjenesten.

9) Oppsummering og konklusjon

Handlingsprogrammet som legges frem for perioden 2016 til 2019 har mange gode tiltak som administrasjonen gjerne ønsker å få gjennomført, men satsningen på tiltakene har en økonomisk konsekvens som må dekkes av allerede trange driftsrammer. Risør kommune har en god budsjettkontroll i driftsenhetene, men de økonomiske forutsetningene på fellesområdene medfører at driften bør strammes inn for å tilnærme et bedre netto driftsresultat og en sunnere økonomi. Rådmannen ønsker derfor å legge frem en nøktern plan for årene som kommer.

Risør kommune har over mange år hatt store investeringsbudsjetter. Kommunen har nå gjennomført mange av de store, viktige investeringer i skole, kultur og helse, og bør nå holde igjen på videre investeringer slik at vi ikke blir sittende igjen uten midler til å drifte disse investeringene.

Rådmannen har måtte prioritere tøft for å tilpasse investeringsplanen til vedtatt handlingsregel.

Når det gjelder driftsdelen av økonomiplanen, er rammene trange som vanlig. Det er ikke rom for et konstruert fremskrevet budsjett med de rammeforutsetningene som ligger til grunn og tiltakene som er tatt med i handlingsprogrammet.

Finanskostnadene er en vesentlig del av kostnadsbildet, men kommunen har vært heldige med vedvarende lave markedsrenter og klart å håndtere den økte gjeldsbelastningen uten altfor store konsekvenser.

Gjennom handlingsregelen kan man av økonomiplanen også se effektene av denne, ved at gjelden kun vokser med investeringene knyttet til selvkostområdene, som igjen bidrar å dempe veksten i kapitalkostnader.

Rådmannens tiltak med å ta grep om premieavviksproblematikken som ble påstartet i 2015, og videreført i denne økonomiplanen, har vært krevende, men nødvendig. Gjennom dette tiltaket har rådmannen redusert driftsnivået fra et kunstig nivå, til et realistisk nivå.

Videreføringen av dette tiltaket, sammen med fokuset på gjeldsnivået, vil bidra til en sunnere kommuneøkonomi på kort og lang sikt.

I økonomiplanen er «ostehøvelprinsippet» lagt til grunn for å saldere driftsbudsjettet i 4-årsperioden. I forbindelse med framleggelse av årsbudsjettet for 2016, vil rådmannen likevel gå nærmere inn i denne problematikken og vurdere en skjevfordeling mellom de ulike enhetene.

Enhetslederne vil komme tilbake i budsjettprosessen for 2016 med mer utfyllende kommentarer til konsekvensene ved driftsrammene som er fordelt i denne økonomiplanen.

Med dette legger rådmannen frem et handlingsprogram for perioden 2016-2019 og en økonomiplan for samme periode som er i balanse.

DEL V:

VEDLEGG

Vedlegg 1: Tiltak i handlingsprogram for 2015-2018

Tiltak som er gjennomført/ventes slutført i 2015 eller tas videre i drift og derfor ikke tatt med videre i handlingsprogram for 2016-2019 er merket med grønt.

Tiltak som videreføres/foreslås endret i handlingsprogram for 2016-2019 er merket med gult.

Tiltak som utgår fordi de er innarbeidet i nye tiltak eller ikke prioriteres i handlingsprogram for 2016-2019 er merket med rødt.

Tiltak/Utredning/Pådriver	Status per juni 2015	Ansvar
Kunnskap: Vi skal ha skoleresultater over landsgjennomsnittet		
Oppvekstplan (U)	Ventes gjennomført 2015	RÅD
Lærertetthet i grunnskolen (U) - nytt	Videreføres i drift	RÅD
Innarbeiding av LP- modellen i daglig drift ved barneskolene i Risør (T) - nytt	Videreføres i drift	BS
Videreutdanning av lærere/Kompetanse for kvalitet (T) - nytt	Videreføres	RÅD
Veiledning av nyutdannede lærere (T) - nytt	Videreføres	RÅD
IKT i barnehagene og skolene (T) – nytt	Videreføres	RÅD
Kompetanseheving i kommunale barnehager (T) – nytt	Videreføres	BHG
Kunnskap: Vi skal utvikle talenter innen kunst, kultur og idrett		
Lokal del av den kulturelle skolesekken (T) - nytt	Videreføres i drift	BS
Øvings- og produksjonslokale for barne- og ungdomsteater i Skansen (U/T) – nytt	Ventes gjennomført 2015	KUL
Oppgradering av idrettsanlegget på Kjempesteinsmyra (T) - nytt	Videreføres	ETT
Regional utvikling: Vi skal styrke det interkommunale samarbeidet		
Ny kommunestruktur (U)	Videreføres	RÅD
Felles barnevern (T)	Videreføres	BVT
Håndholdte enheter til Habilitering og Omsorg (T)	Videreføres	OMS/HAB
Interkommunalt samarbeid om kart- og oppmålingstjenester (U)	Videreføres	BYG
Regional utvikling: Vi skal delta aktivt i utvikling av regionen		
Næringsplan (U)	Videreføres	RÅD
BeyondRisør (T)	Videreføres	RÅD
Oversikt over helsetilstanden	Ventes gjennomført 2015	RÅD

Tiltak/Utredning/Pådriver	Status per juni 2015	Ansvar
Attraktivitet: Vi skal være en kommune der flere flytter inn enn ut		
Utvidelse av Fargeskrinet Barnehage (U)	Utredet. Avventer behov	BHG
Utvidelse av Trollstua (Randvik) Barnehage (T)	Videreføres	BHG
Ny Barnehage på Akland / Moen (U)	Utsatt. Avventer behov	BHG
Kommunale utleieboliger (T) - endret	Videreføres	RÅD
Arealanalyse Leideren / Flisvika inkludert kyststi (U)	Inkludert i RUV	RÅD
Båthavn Søndeled / Jeppestrand (U)	Området ferdig regulert	ETT
Oppgradering av kommunale veier - fast dekke (T)	Videreføres	ETT
FV 416 (P)	Videreføres	BYG
Stamveinettt – E18 parsell Vinterkjær (P)	Videreføres	RÅD
Hovedplan vann og avløp (T)	Videreføres	ETT
Vann og avløp Gjernes (T)	Ventes gjennomført 2015	ETT
Buvikveien & Fiskerihavn (T)	Videreføres	ETT
Reguleringsplan Hasalen (U)	Videreføres	BYG
Næringsarealer (T) – endret	Inkludert i nye tiltak	RÅD
Omregulering av næringsområdet Moland Øst (U) – nytt	Videreføres	RÅD
“Risør Vekst” (U)	Videreføres	RÅD
Attraktivitet: Vi skal ha mer besøk		
Parkering i sentrum (U)	Videreføres	RÅD
Det historiske Risør (T)	Videreføres	KUL
Stangholmen (T)	Videreføres	ETT
Kommunale kaier (T)	Videreføres	ETT
Moen (T)	Ventes gjennomført 2015	ETT
Omlægging av turistinformasjonen (T)	Videreføres	KUL
Bobiler (U)	Videreføres	RÅD
Steinmolo i Strandgata (U/T) – nytt	Videreføres	ETT
Molo i Mindalen (T) - nytt	Ventes gjennomført 2015	ETT
Organisasjons-/tjenesteutvikling: Rådmannen		
Kompetanseplan (U)	Ventes gjennomført 2015	RÅD
Rullering av planstrategi (U)	Videreføres	RÅD
Innarbeide premieavvik i rammebetingelsene – nytt	Videreføres	RÅD
Informasjon til innbyggere via sms (T) – nytt	Ikke prioritert	RÅD
iPad til politisk arbeid (T) - nytt	Ventes gjennomført 2015	RÅD
Analyse av kommunens tjenester - nytt	Videreføres	RÅD

Tiltak/Utredning/Pådriver	Status per juni 2014	Ansvar
Organisasjons-/tjenesteutvikling: Område Helse og omsorg		
Tilpasning Linken (T)	Ventes gjennomført 2015	ETT
Bemanning psykisk helse (T)	Videreføres	OMS
Frisklivssentral (T)	Videreføres	OMS
Garasjer til beboere ved Orreveien ressurscenter (T)	Ventes gjennomført 2015	ETT
Etablering av kommunalt øyeblikkelig hjelp døgnopphold tilbud (T)	Videreføres	RÅD
Sykehjemslegetjeneste (T) – nytt	Videreføres	OMS
Fremtidige helsetjenester (T) – nytt	Inkludert i andre tiltak	RÅD
Transporttilbud til hjemmeboende eldre (T) - nytt	Gjennomført	OMS
Styrke kapasiteten på helsestasjonen (T) - nytt	Videreføres	Helse
Alternativt dagtilbud og avlastning (U/T) - nytt	Videreføres	HAB
Tiltakskoordinator (U) - nytt	Videreføres i drift	NAV
Organisasjons-/tjenesteutvikling: Område Plan, teknisk, kultur, støtte		
Etterslep fornying biler/maskiner (T)	Videreføres	ETT
Økt bemanning av vaktmester- og tekniske driftstjenester (T)	Ikke prioritert	ETT
Nytt verksted / brannstasjon (T)	Videreføres	ETT
Utvidelse av kirkegård / minnelund (T)	Videreføres	ETT
Vedlikehold av kommunale bygg (T) – endret	Videreføres	ETT
Trafikksikringstiltak i Tjenngata (T) - nytt	Ventes gjennomført 2015	ETT
SD-anlegg i kommunale bygg (T) - nytt	Ventes gjennomført 2015	ETT
Flytebrygge i Mindalen (T) - nytt	Ventes gjennomført 2015	ETT
Gamle kommunale eiendomssaker (T)	Videreføres	BYG
Landbruk i fokus (T)	Videreføres	BYG
Ny Risørbok (T)	Videreføres i drift	KUL
Plan for avvikling av uønsket deltid (T) - endret	Gjennomført	STØ
Evaluerings av seniortiltak (U)	Videreføres	STØ

Vedlegg 2: Utskiftingsplan biler og utstyr

Bil/maskintype	Årsmodell	Utskiftningsår	Beløp	Totalt pr år
Citroen Berlingo	2003	2016	350 000	
Toyota 100	2005	2016	450 000	
Lift		2016	350 000	1 150 000
Gressklipper Kjempesteinsmyra	2007	2017	100 000	
Renault Kangoo Vare	2005	2017	350 000	
Isuzu pickup (leases i dag)	2014	2017	450 000	
VW Transporter	2014	2017	450 000	
Kantklipper	2010	2017	400 000	1 750 000
Klippeaggregat	2010	2018	110 000	
VW Transporter	2008	2018	350 000	
Høytrykksspyler	2013	2018	400 000	860 000
Wille (hullaster)	2009	2019	1 800 000	1 800 000

Vedlegg 3: Plan for utskifting ihht. hovedplan for vann og avløp

Tiltak	År	Investering uten mva.	Totalt pr år
Ny VA-trase Randvik - Randheia forprosjekt	2016	RUV	
Oppgradering av Sagjordet kl. p. stasjon	2016	800 000	
Oppgradering av vanninnlegg i kl. p. stasjoner	2016	250 000	
Oppgradering kommunikasjon på flg stasjoner: Hjembu, Ørsmålen, Plassen, Vasshjulodden	2016	350 000	1 400 000
Ny VA trase Randvik - Utkikken - Leideren	2017	RUV	
Kloakkpumpestasjon - Korstvedveien	2017	1 000 000	
Sanering av 5 felleskummer	2017	600 000	
Sanering Buvikbakken fra Almeveien + fra Dalen	2017	2 700 000	
Sanering Sirisvei (mot Skiveien)	2017	1 300 000	5 600 000
Ny VA-trase fra Sandnes til Fie og Krabbesund	2018	RUV	
Rørbruddsventil Østebømyrheia	2018	350 000	
Overbygg Vasshjulodden kl. p. stasjon inkl. røropplegg	2018	300 000	
Overbygg Plassen kl. p. stasjon inkl. røropplegg + automatikk	2018	300 000	
Utbedring avløp Søndeled flere steder	2018	150 000	
Sanering av 5 felleskummer	2018	600 000	1 700 000
Trykkøkningstasjon Vindvik	2019	800 000	
Sanering i Hasdalgata fra Livbeltefabrikken til Storgt	2019	4 000 000	
Bossvik VBA - oppgradering	2019	850 000	
Søndeled RA - rehabilitering	2019	600 000	6 250 000

Utdrag fra vedtatt Hovedplan, med justeringer per juni 2015.

Tiltak som ikke er planlagt gjennomført i perioden er ikke med i oversikten.

Vedlegg 4: Oppgradering av kommunale veier

Tiltaksplan – oppgradering av kommunale veier (grusveier)

Kriterier og valg for oppgradering av kommunale veier.

1. Belastning/trafikk tetthet
2. Veiens nåværende standard
3. Vedlikeholdskostnader

Veinavn	Nåværende standard	Belastning/trafikk tetthet	Utbedringer bærelag	Prioritering
Åmlandsveien	Grus/asfalt	5 husstander (fra Åsvikveien)	Må skiftes	1
Hasdalen – Gjernes	Grus	6 husstander	Skiftes	2
Sørbøveien	Grus/asfalt	8 husstand	Skiftes	3
Auslandsveien	Grus	4 husstander	Delvis skiftes	4
Torbjørnsdalen	Grus	Gjennomgangsvei	Skiftes	5
Daleveien	God standard	3 husstander	Stabilt	6
Sjåvågveien	God standard	3 husstander	Stabilt	7
Hansemyrveien	Grus	5 husstander	Skiftes	8
Ormdalstranda	Grusvei/Delvis ny på 90 tallet.	4 husstander	Delvis skiftes	9
Kjødvika	Grus	5 husstander	Skiftes	10
Øyaveien videreføring	Grus	9 husstander 60 hytter	Skiftes	11

Tiltaksplanen videreføres fra 2014 med nye investeringsmidler.

Vedlegg 5: Vedlikehold av kommunale bygg

Pri	Område/Bygg/tiltak	Sum	2016	2017	2018	2019
	Administrasjonsbygg	650 000				
	Kommunehuset	0				
	Skrapes/males	250 000			250 000	
	Lys p-plass	50 000			50 000	
	Brannstasjonen	0				
	Nytt verksted/brannstasjon/lager/garasje under vurdering	0				
	Kirkegt. 1	0				
	Sjekke gjennomføringer og takstein på tak	50 000	50 000			
	Vaskes og males	250 000			250 000	
	Snøfangere på hele taket mot Kirkegata	50 000	50 000			
	Barnehager	435 000				
	Fargeskrinet	0				
	Varmekabler i takrenner	65 000	65 000			
	Flytting- endringer av gjerder, endring av uteområdet	120 000		120 000		
	Vaskes og males	250 000		250 000		
	Maurtua (leies- tidsbegrenset)	0				
	Rep inngangsparti / Oppgradere uteområdet	0				
	Trollstua	0				
	Vaskes og males	250 000			250 000	
	Asfaltere ved strøkkasse	50 000				50 000
	Skolebygg	3 967 000				
	Risør barneskole (inkl SFO-bygget)	0				
	Rensing av ventilasjonsanlegget	72 000		72 000		
	Gjerder til ballbanene back blokk 4-5	120 000		120 000		
	Tilføring av jord og rydding av trær	50 000			50 000	
	Maling og utbedring av råtskader	100 000		100 000		
	Lekebod, utbedring av råtskader	50 000	50 000			
	Sønedeled barneskole	0				
	Ny skole oppført i 2013	0				
	Magnetlås på 2 dører i Grendehuset	25 000	25 000			
	Hope barneskole	0				
	Solskjerming personalrom/forming, nye vinduer	190 000	190 000			
	Ny takpapp på gymsal, takrenner, nedløpsrør, vindskeibesl	0				
	Vaskes og males	300 000		300 000		
	Innvendig belysning av gymsal	40 000		40 000		
	Utvendige arb: gjerder, belysning idrettsplass, rampe for rullestol, skoleklokke, sanering av pumpebrønn, leskur gort containere	100 000			100 000	
	Dusjevegger	60 000		60 000		
	Risør ungdomsskole	0				
	Nytt låssystem og magnetkortlåser	210 000	210 000			
	Jord og beplantning av uteområdet	50 000		50 000		
	Nye vinduer	2 000 000				2 000 000
	Male hele bygget	300 000		300 000		
	Motorbygget	0				
	Skifte ut råtten kledning	120 000	120 000			
	Male hele bygget	120 000	120 000			

Pri	Område/Bygg/tiltak	Sum	2016	2017	2018	2019
	Bytte vinduer	60 000		60 000		
	Institusjoner	2 380 000				
	Frydenborgsentret	0				
1	Takrenner	120 000	120 000			
2	Utvide autom. styring varmeanlegg	100 000			100 000	
3	Utlekking, isolasjon og kledning fløy F, dør kjøkken/stue	240 000	240 000			
4	Skifte skyvedør i rom 144, (pianobaren)	50 000		50 000		
5	Skifte 3 stk vinduer mot vest rom 5-144	30 000		30 000		
6	Skifte takvinduer på avd 5 2 stk	30 000	30 000			
7	Skifte takpapp på avd 5	400 000	400 000			
8	Fasade på avd 5 og kontorfløy. Stort varmetap	300 000	300 000			
9	Taklekkasje på kontorfløy. Kommer fra veranda avd 9	100 000	100 000			
10	Termostat til varmekabel i nedløpsrør, takrenne avd 5	50 000			50 000	
11	Innsig av vann i heis avd 5, samt skifte alle elektrodeler (30år)	50 000			50 000	
12	Montere trapp i atrium for rømningsvei brann	50 000			50 000	
13	Montering av vannmåler på annekstil SD anlegg	10 000			10 000	
14	Utvendig maling av hele bygningsmassen	500 000	500 000			
15	Sanering av slamskiller	10 000			10 000	
16	Godkjent plass for vasking av søppelkontainere	50 000		50 000		
17	Automatisere oppstart av varmeanlegg etter strømstans.AA??	10 000			10 000	
18	Nødlysanlegg (elektro skagerag kommer med vurderinger)	50 000	50 000			
19	Utskifting av kjøkkeninnredninger i flere avdelinger	0				
20	Montering av gjerde avd 9 til over tak over avd 5	30 000			30 000	
21	Skifte utelysstolper antall??	0				
22	Støy fra vent.anlegg avd 8	0				
23	Ny takpapp på avd 5	200 000	200 000			
24	Montere solavskjerming Fløy E og F	125 000		125 000		
	Utleieboliger	3 193 000				
	Dueveien 12 A	0				
1	Oppgradering bad, kjøkken m.v.	300 000			300 000	
	Dueveien 12 D	0				
1	Oppgradering bad, kjøkken m.v.	300 000			300 000	
	Tyriveien 15	0				
1	Oppgradering leiligheter 15 A - D	300 000	300 000			
2	Tak/vinduer/dører/kledning/maling	100 000	100 000			
	Sandnes Ressurssenter	0				
1	Det hvitehuset males	300 000	300 000			
2	To rekkehus males	100 000		100 000		
3	"Heimen" nytt tak og males (rehabiliteres??)	1 200 000		1 200 000		
4	Båthuset- utbedre råteskader	50 000			50 000	
5	Gjerde rundt kontorbygg ferdigstilles	20 000		20 000		
6	Sette opp skur til søppeldunker	15 000			15 000	
7	Merke opp parkeringsplass	5 000		5 000		
8	Ny rampe opp til kontorbygg (universelt utformet)	3 000			3 000	
9	Gatebelysning inn til hus 4 og 5	50 000		50 000		
10	Søppelskur	300 000		300 000		
	Brattstø 6	0				
1	Maling Brattstø 8	150 000		150 000		
	Næringsbygg	480 000				
	Rådhuset	0				
	Vaske hele bygget og male slitte flater. Belistning rundt vinduer sjekkes	250 000	250 000			
	Kragstgt. 48	0				

Pri	Område/Bygg/tiltak	Sum	2016	2017	2018	2019
	Kragstgt 48,Vaske og male hele bygget. Sprekker i mur, Skifte vindskeibord v/heisesjakt	200 000	200 000			
	Strandgt. 10	0				
	Strandgt 10 politistasjon.Maling utv.Skifte nødlys. Styring av utv varmekabler.	30 000	30 000			
	Vaskes og males	150 000			150 000	
	Oppgradering av hovedtavle	50 000		50 000		
	Idrettsbygg	105 000				
	Idrettsbygget Hele bygget er under vurdering)	0				
1	Fjerne utv beplantning og asfaltere	0				
2	Montere brannalarm	0				
3	Bygge om ventilasjonskanaler v/fyrrom/gang og montere vifter	0				
4	Renovering av baseng,vegger og gulv. Tette lekkasje i bassenget	0				
5	Fliser løsner rundt gangareal i bassenget	0				
6	Renoveredusjer i 2.etg.	0				
7	Nordre luftinntak kaldtloft lekker ved nedbør og vind	0				
8	Styring av ventilasjon og bastein oh badstuovner	0				
9	Utskifting av dørlåser på doer og dusjer ut fra basseng	0				
10	Klamring og opplegg av nye rør i kjeller i tilknytning til bassenget	0				
11	Risørhallen	0				
12	Nye rømningsdører	100 000		100 000		
13	Rette opp dører i kjeller	5 000		5 000		
	Kulturbygg	225 000				
	Risørhuset	0				
	Nyrenovert 2013	0				
	Gjerde mellom huset og fjellet	25 000	25 000			
	Prestegt 9 museum.)Byggingen under vurdering)	0				
	Skansen	0				
	Vaske og male hele byggingen utvendig	200 000	200 000			
	Innvendig oppgradering vurderes når bruken av bygget blir klarlagt	0				
	Alderssentret , Sykhusgata 7 og 9	1 265 000				
	Heissjakt nordside Sykhusgt 7, vaskes skrapes og males	10 000		10 000		
	Carstensgt 23, Sør og nordvegg. Skifte kledning	50 000		50 000		
	Carstensgt 23, Murvegg, vaskes skrapes og males	50 000		50 000		
	Carstensgt 25, bytte takkrenner mot Fredsparken	35 000	35 000			
	Bytte kjøkkene i alle leilighetene	200 000			200 000	
	Kvist på Søsterbolig Sykhusgt 9, skifte kledning, vindu, skrape og male	100 000		100 000		
	Vaske og male Sykhusgt 7-9	300 000		300 000		
	Skifte vinduer i Sykhusgt 9 (17 stk)	200 000		200 000		
	Skifte vinduer i Sykhusgt 7, mot vest (15 stk)	150 000		150 000		
	Sjekke alle taker hele Aldershjem komplekset	0	Utført			
	Terassegulv vaskes, skrapes og males	10 000		10 000		
	Skifte pungtert vindu i trappeoppgang i Sykhusgt 7	10 000		10 000		
	Carstensgt 23 og 25. Utv vegger vaskes og males.	150 000		150 000		
	Total sum for prioriterte tiltak*	12 700 000	4 260 000	4 737 000	2 278 000	2 050 000

* Beregnet beløp for å dekke behov overstiger bevilgning i enhetens ramme, som i 2015 var 1,4 mill., og tilleggsbeløp avsatt i Rådmannens forslag til Økonomiplan (1 mill. kr. i 2016-17 og 1,5 mill i 18-19). Det blir derfor et akkumulert etterslep.

Vedlegg 6: Forvaltningsplan for friluftslivsområdene i skjærgården i Aust-Agder

Prioritering av tiltak i statlig sikra friluftsområder i Risør kommune 2016-2019

Prioritet	Område	Tiltak	Kostnad	Merknad
1	Stangholmen	Trafo og strømkabel	1 700 000	2015
2	Stangholmen	Toppdekke	4 500 000	2017
3	Urheia	Videreutvikle badeplassen	20 000	2018
4	Linpon	Grill	50 000	
5	Saltbuholmen	Grill	50 000	
6	Karolina	Etablere badeflåte i betong	50 000	
7	Skjærgården	Plassere fortøyningsringer	10 000	
8	Randvik	Merking av rundløype på Randviktangen og sti langs sjøen mot Flisvika/Risør sentrum	40 000	
9	Urheia	Rydding og sammenlenking av tidligere stier	30 000	
11	Urheia	Flere parkeringsplasser	10 000	
12	Store Vardøya	Rydde sti fra Perleporten til Gjøhavn	30 000	
13	Store Vardøya	Rydde sti fra Perleporten til Østre Breibukt	30 000	
14	Store Vardøya	Rydde sti fra Perleporten til Vestre Breibukt	45 000	
15	Store Vardøya	Rydde vegetasjon, bakland badebukt-Perleporten	35 000	
16	Saltbuholmen	Rydding av vegetasjon ved badeplass-oppholdsareal/ bakland	72 000	
17	Risøya	Rydding av vegetasjon og grusing av veien fra brygga hvor Øisang legger til ved Lille Danmark	18 000	
18	Risøya	Rydding av vegetasjon - vestvendt strand ved Lille Danmark	18 000	
19	Finnøya	Benker på Finnøypynten	5 000	
20	Urheia	Utbedre stier, lette tilkomst for funksjonshemmede	50 000	
21	Urheia	Rydde vegetasjon rundt Lindeknuten og sette ut benk	60 000	

Planen finnes i sin helhet på Aust-Agder fylkeskommunes hjemmeside:

<http://www.austagderfk.no/tjenester-og-fagfelt/naturforvaltning-og-friluftsliv/forvaltningsplan-for-friluftslivsomradene-i-skjargarden/>

Vedlegg 7: Handlingsplan for utbedring av kommunale kaier

Kai	År	Investering inkl. mva	Totalt pr år
Holmen - Steinmolo	2016	5 000 000	
Holmen - Kanonbrygga	2016	2 000 000	7 000 000
Strandgata brygge etappe 1	2017	500 000	
Strandgata brygge etappe 2	2017	50 000	
Strandgata brygge etappe 3	2017	250 000	800 000
Dampskipsbrygga etappe 1	2018	1 700 000	
Dampskipsbrygga etappe 2	2018	3 200 000	4 900 000
Solsiden brygge 2	2019	150 000	
Buvikveien brygge 2	2019	150 000	300 000

* Beregnede beløp for å dekke behov overstiger bevilgning i enhetens ramme og tilleggsbeløp avsatt i Rådmannens forslag til Økonomiplan, som er en videreføring av beløp satt av i tidligere perioder. Det blir derfor et akkumulert etterslep.

Rådmannen kommer nærmere tilbake med egen sak om steinmolo og kanonbrygge på Holmen.